

SILLAMÄE LINNA JÄÄTMEKAVA 2025-2030

2025

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. JÄÄTMEHOOLDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED	4
1.1 Strateegilised dokumendid	5
1.2 Riigi tasand.....	7
1.3 Omavalitsuse tasand.....	7
1.4 Ettevõtte tasand.....	8
1.5 Kodumajapidamine	9
2. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE	9
3. SILLAMÄE LINNA ÜLDISELOOMUSTUS	11
4. HETKEOLUKORRA ÜLEVAADE JÄÄTMELIIKIDE JA KOGUSTE KAUPA	14
4.1 Olmejäätmete kogumine ja käitlemine	14
4.2 Segaalmejäätmete kogumine ja käitlemine.....	17
4.3 Biolagunevate jäätmete kogumine ja käitlemine.....	18
4.4 Paberi- ja kartongjäätmete kogumine ja käitlemine.....	20
4.5 Pakendijäätmete kogumine ja käitlemine.....	21
4.6 Suurjäätmete kogumine ja käitlemine.....	23
4.7 Tekstiili ja rõivajäätmete kogumine ja käitlemine	24
4.8 Probleemtoodete jäätmete kogumine ja käitlemine.....	25
4.9 Ohtlike jäätmete kogumine ja käitlemine	27
4.10 Tervishoiu- ja veterinaarteenuste käigus tekkinud jäätmete kogumine ja käitlemine.....	29
4.11 Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumine ja käitlemine	30
4.12 Tööstusjäätmete kogumine ja käitlemine	32
5. OLEMASOLEVATE JÄÄTME KOGUMISSÜSTEEMIDE JA KÄITLEMISTARISTU KIRJELDUS	33
5.1 Jäätmete üleandmise kohad	34
5.2 Sillamäe jäätmepunkt.....	35
5.3 Jäätmekäitluskohad.....	36
6. ANDMEID MINEVIKUS SAASTUNUD JÄÄTMEKÄITLUSKOHTADE KOHTA	37
6.1 Jääkreostusobjektid.....	37
6.2 Suletud prügilad.....	38
7. EELMISES JÄÄTMEKAVAS PÜSTITATUD EESMÄRKIDE TÄITMISEST	38
8. HINNANG JÄÄTMEVOOGUDELE TULEVIKUS	41
9. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE	42
9.1 Avalikel üritustel jäätmetekke vältimine.....	43
9.2 Toidujäätmete tekke vältimine	43
9.3 Mere- ja muude veekogude prügi vältimine.....	44

9.4 Jäätmete ladestamise vältimine ja vähendamine	44
9.5 Keskkonnasäästlike lahenduste rakendamine asjade ja teenuste hankimisel.....	45
10. JÄÄTMETE KOGUMISSÜSTEEMI ARENDAMINE	46
10.1 Jäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise edendamine	46
10.2 Pakendite ja pakendijäätmete käitlemise kava	46
10.3 Jäätmete liigiti kogumise arendamine jäätmeliikide kaupa	48
10.4 Sillamäe linna jäätmejaama rajamine.....	50
10.5 Jäätmemajade rajamine	53
10.6 Korraldatud jäätmeveo teenuse arendamine	54
10.7 Jäätmetekitajate teadlikkuse tõstmine	55
10.8 Järelevalve tõhustamine.....	56
10.9 Jäätmehoolduse arendamise rahastamine	57
11. JÄÄTMEHOOLDUSE EESMÄRGID.....	59
11.1 Sillamäe linna ülesanded sihteesmärkide saavutamisel.....	60
11.2 Jäätmehoolduse korraldamise pikaajaline planeerimine	61
11.3 Jäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise suurendamine.....	62
11.4 Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutamine	62
11.5 Järelevalvesüsteemi tõhustamine	63
LISA 1 Tegevuskava	64

SISSEJUHATUS

Sillamäe linna jäätmekava 2025-2030 on omavalitsuse jäätmehooldust korraldav ja suunav dokument, mille eesmärk on määrata jäätmehoolduse arengusuunad, tegevused ja meetmed ning vajadusel nende maksumus aastani 2030. Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas käsitletakse jäätmehoolduse olukorda kavaga hõlmatud territooriumil, jäätmehoolduse korraldamise ja tõhustamise eesmärgi ning eesmärkide saavutamise meetmeid.

Jäätmekava koostamisel on lähtutud Riigi jäätmekavast 2023-2028¹, jäätmeseadusest, Sillamäe linna arengukavast 2024-2028², avalikult kättesaadavatest andmetest ja valdkonnas teostatud jäätmealastest uurimistöödest ning analüüsides.

Jäätmekava on koostatud vastavalt jäätmeseaduse nõuetele, mis määravad jäätmekava sisu ning jäätmekava avalikustamise. Jäätmekava ei hõlma jäätmeid, mis ei kuulu jäätmeseaduse kohaselt jäätmeseaduse reguleerimisalasse või on reguleeritud teiste seaduste ja määrustega.

Käesolevas jäätmekavas kirjeldatud jäätmehoolduse strateegilised eesmärgid, ressursid ja tegevused võivad vajaduse korral muutuda. Muudatuste vajaduste sisend võib tulla muudatustest õigusaktides, turusituatsioonides jäätmete käitlemisel, samuti omavalitsuse enda vajaduste ja võimaluste muutusest. Samuti võivad muutusi tuua kaasa prognoosimatud või raskesti prognoositavad muutused poliitilistes või majanduslikes sfäärides.

Jäätmekava rakendamine toimub tegevuskava alusel. Tegevuskava korrigeeritakse vajaduste põhisel.

1. JÄÄTMEHOOLDUSE ÕIGUSLIKUD ALUSED

Jäätmehoolduse korraldamise õigusraamistik põhineb Euroopa Liidu direktiividel, riiklikel ja kohaliku tasandi õigusaktidel ning valdkonda puudutavatel strateegiatel. Jäätmehoolduse korraldamise õigusruumist tulenevad järgmised peamised põhimõtted:

- riigi tasemel seatakse üldeesmärgid, mille rakendamine toimub kohaliku omavalitsuse strateegiate ja tegevuskavade alusel.
- jäätmehoolduse arendamine on jäätmeseaduse § 12 alusel kohaliku omavalitsuse ülesanne, mille täitmise eesmärgiks on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset.
- kohalikul omavalitsusel on lai diskretsiooniotsus parima jäätmehoolduse lahenduse rakendamisel.

¹ Riigi jäätmekava 2023-2028 (<https://kliimaministeerium.ee/jaاتمekava>)

² Sillamäe linna arengukava 2024-2028 (<https://www.sillamae.ee/arengukava>)

- suurim vastutus eesmärgistatud tulemuste saavutamisel on jäätmetekitajatel ja – valdajatel, kes peavad täitma etteantud reegleid ja juhiseid jäätmetekke vältimisel ja jäätmete liigiti kogumisel ning keskkonnakahjulikke tegevuste vältimisel.
- kohalik omavalitsus vastutab jäätmeseaduse § 136³ sätestatud jäätmete taaskasutamise sihteesmärkide saavutamise eest, rakendades selleks kõiki vajalikke ja otstarbekaid tegevusi.

1.1 STRATEEGILISED DOKUMENDID

Keskkonnavaldkonna katusdokumendiks on seni olnud 2007. aastal koostatud „Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030“³. Strateegia määratles pikaajalised arengusuunad looduskeskkonna hea seisundi hoidmiseks, lähtudes keskkonnavaldkonna seostest majandus- ja sotsiaalvaldkonnaga ning nende mõjudest ümbritsevale looduskeskkonnale ja inimesele. Keskkonnastrateegia ei käsitle enam kõiki keskkonnavaldkonna jaoks aktuaalseid tegevussuundi ehk ei kata terviklikult kogu tulemusvaldkonda „Keskkond“. Uus keskkonnavaldkonna arengukava asendab seni kehtinud keskkonnastrateegiat.

Keskkonnavaldkonna arengukava (edaspidi KEVAD) eelnõu⁴ lähtub Eesti riigi arengustrateegias „Eesti 2035“⁵ seatud pikaajalistest sihtidest ning panustab eelkõige sihtide „Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ning „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“ saavutamisse. Arengukavaga toetatakse muutuste elluviimist peamiselt valdkondades „Majandus ja kliima“ ning „Ruum ja liikuvus“. Lisaks lähtub KEVAD Euroopa Liidu (EL) pikaajalistest eesmärkidest ning pakub lahendusi muutunud oludega kohanemiseks. KEVAD seab Eestile keskkonnavaldkonna visiooni, eesmärgid ja alaeesmärgid koos olulisemate poliitikainstrumentidega aastani 2030 ning korrastab selle valdkonna strateegilist planeerimist.

KEVAD-s seatud visiooni ja üldeesmärgi saavutamiseks on püstitatud 16 alaeesmärgi keskkonnavaldkonnale, jäätmekava kohaselt on olulisemateks valdkondadeks ringmajandus ja jäätmekäitlus. **Ringmajanduse valdkonna eesmärk aastaks 2030 on:** Eesti on toimiv ringse tootmise ja tarbimise süsteem. Tõhusa ringmajanduse rakendamisega tagatakse ettevõtluse väiksem keskkonnamõju, samas tõstes konkurentsivõimet ja suurendades ressurside kättesaadavust. Eestis kasutusel olevate ressurside tarneahel on selge ja võimalikult lühike. Kasutame ja tarbime kõiki ressursse targalt ja keskkonda hoidvalt ning see muudab meie ühiskonna kehtlikuks. Looduskeskkonna ressursse kasutatakse kehtlikult, võimaldades nende säilimise ja taastumise järgnevale põlvemale. Tooted on kauakestvad ja materjalid on ohutult ja

³ Eesti Keskkonnastrateegia aastani 2030 (<https://www.riigiteataja.ee/aktiis/0000/1279/3848/12793882.pdf>)

⁴ KEVAD eelnõu (<https://kliimaministeerium.ee/kevad>)

⁵ Eesti riigi arengustrateegia „Eesti 2035“ (<https://valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia>)

pikalt või lõputult ringluses. Ringmajanduse keskmes on ressursside kasutamise vähendamine, digitaalsed lahendused ja uued ärimudelid, mis ergutavad koostööd avaliku sektori, erinevate ettevõtete ning ettevõtete ja teadusasutuste vahel. Meil on piisavalt eksperte ning tagatud nende järelkasv, et toetada süsteemi jätkusuutlikkust ning arengut.

Jäätmekäitluse korraldamise valdkonna eesmärk aastaks 2030 on: Jäätmetekke vältimine ja toodete korduskasutamine ning parandamine on igapäevase käitumise osa ning jäätmetest luuakse uut väärtust toormena. Jäätmetekke vältimise raames tarbitakse mõistlikult ning vajaduspõhiselt keskkonnanahoidlikke tooteid ja teenuseid, tekkekohal kogutakse jäätmeid liigiti, jäätmeid käsitletakse kui väärtuslikku ressursi. Jäätmekorraldus lähtub jäätmehierarhiast, kus eelistatuim on jäätmetekke vältimine. Kus jäätmete vältimine on võimatu, tuleb toetada toodete korduskasutust ja jäätmete korduskasutuseks ettevalmistamist. Toodete parandamine ja remontimine on võimalik, lihtne ja mugav ning majanduslikult mõttekas. Kasutades tekkinud jäätmeid kui ressursi, on võimalik saada loodusvaradest maksimaalset väärtust ja vähendada nõudlust uute loodusvarade järele. Kui ringlussevõtt pole võimalik, siis tuleb eelistada muul viisil taaskasutamist, sh sektoriülest ressursside riskasutamist, et võimalikult vähe suunata jäätmeid põletusse või ladestada neid prügilasse. Jäätmetest toormena väärtuse loomine asendab toormaterjali kasutuselevõttu.

Strateegia „Eesti 2035“ kohaselt on aastaks 2050 Eesti konkurentsivõimeline, teadmispõhise ühiskonna ja majandusega kliimanetraalne riik, kus on tagatud kvaliteetne ja liigirikas elukeskkond ning valmisolek ja võime kliimamuutuste põhjustatud ebasoodsaid mõjusid vähendada ja positiivseid mõjusid parimal viisil ära kasutada.

Eesti majandus on vastutustundlik inimeste ja looduse suhtes. Siin on paindlikku, uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi soodustav turvaline majanduskeskkond. Kohalike ressursside väärindamine on kasvanud ja loodusvarade kasutamisel arvestatakse nii elurikkuse säilimise kui ka sotsiaal-majanduslike mõjudega. Kasutusel on uuenduslikud tehnoloogiad ja loodustähedased lahendused, mis vähendavad ajakulu vahemaade läbimisel ja tagavad hea elukeskkonna terves Eestis.

Ringmajanduse valge raamat⁶ koondab ministeeriumite ja huvirühmade arutelude tulemusel kokku lepitud visiooni, ringmajanduse aluspõhimõtted ja arengusuunad, millest lähtutakse edasistes tegevustes. Dokument toetab erinevaid osapooli, et ringmajandus oleks läbiv raamistik planeerimises, tarbimises, tootmises, poliitikas, elustiilis, kultuuris ja väärtushinnangutes. Valgele raamatule järgneb ringmajanduse tegevuste kava, milles tuuakse välja erinevate valdkondade tegevused ja mõõdikuid.

⁶ Ringmajanduse valge raamat (https://ringmajandus.envir.ee/sites/default/files/2022-06/Ringmajandus_valge_raamat.pdf)

Tõhusa ringmajanduse rakendamisega tagatakse tasakaal ettevõtluse ja keskkonnakoormuse vahel, tõstes konkurentsivõimet ja säilitades toorainete varustuskindlust. Looduskeskkonna ressursse kasutatakse kestlikult, võimaldades nende säilimise ja taastumise järgnevatele põlvetele. Tooted on kauakestvad ja materjalid on ohutult, pikalt ringluses. Ringmajanduse keskmes on ressursside kasutamise vähendamine, digitaalsed lahendused ja uued ärimudelid, mis ergutavad ka koostööd erinevate ettevõtete ning ettevõtete ja teadusasutuste vahel. Olemas on piisav ekspertide järeelkasv, mis tagab süsteemi jätkusuutlikkuse ning arenemise.

1.2 RIIGI TASAND

Kliimaministeeriumi ülesanne on töötada välja riigi jäätmekava, mis annab jäätmehoolduse korraldamiseks suunised ning õigusaktid, et kavandatud plaane ja eesmärgid võimalikult hästi ellu viia.

Keskkonnaamet on Kliimaministeeriumi valitsemisalas tegutsev valitsusasutus, mis annab keskkonnakaitselube, samuti registreerib jäätmeluba mittevajavaid jäätmekäitlejaid, teostab riiklikku järelevalvet ning kohaldab riiklikku sundi seaduses ettenähtud alustel ja ulatuses.

Keskkonnaagentuur on Kliimaministeeriumi hallatav riigiasutus, mille tegevusvaldkond on riikliku keskkonnaseire programmi täitmine, keskkonnavaldkonna riigisiseste ja rahvusvaheliste aruannete koostamine, keskkonnaseisundile hinnangute andmine, elutähtsate teenuste, sh ilmaprognoosi tagamine ning seirejaamade, -vahendite ja -seadmete pidamine ja uuendamine.

Jäätmekava koostamise hetkel on Kliimaministeeriumi poolt kooskõlastamisel jäätmeseaduse, pakendiseaduse ja teiste seaduste muutmise eelnõu.⁷ Eesmärk on tagada puhtam elukeskkond ning saavutada Eesti jäätmehoolduses üleminek ringmajandusele. Selleks on vaja ellu viia struktuursed muudatused, mis aitavad tagada olmejäätmete (sealhulgas olmejäätmete hulka kuuluvate pakendijäätmete) liigiti kogumise ning olmejäätmete ringlussevõtu, sealhulgas sihtarvude saavutamise.

1.3 OMAVALITSUSE TASAND

Kohalikul tasandil jäätmehoolduse planeerimisel on tähtis määratleda täpselt kohalikele omavalitsustele erinevate jäätmehooldusalaste õigusaktidega antud õigused ning pandud kohustused. Omavalitsuste vahelise koostöö aluseks on ühised eesmärgid ja tegevuskava ning kohalikul tasandil jäätmehooldust reguleerivad õigusaktid.

⁷ Jäätmeseaduse, pakendiseaduse jt seaduste VTK
(<https://kliimaministeerium.ee/sites/default/files/documents/2024-03/V%C3%A4ljat%C3%B6tamiskavatsus%2019.03.2024.pdf>)

Üle Eesti ühtselt toimiva jäätmehoolduse ning käitlussüsteemi toimimise eelduseks on kõigi omavalitsuste omavaheline koostöö koostöostruktuuride kaudu. Kohalike omavalitsuste vahelise koostöö eelisteks on majanduslik kasulikkus, sest see võimaldab õigesti dimensioneerida ja paigaldada jäätmekäitlusrajatised (jäätmejaam, kokkukandepunkt jms), mille tulemusena on halduskulud madalamad, ühistes veopiirkondades on teenuse hind ühtlane, ühiselt korraldatud taaskasutatavate jäätmete kogumissüsteem on tõhusam.

Jäätmekäitlusalast tegevust Sillamäe linnas reguleerivad linna arengukava², käesolev jäätmekava, jäätmehoolduseeskiri⁸ ning jäätmevaldajate registri pidamise kord⁹.

Keskkonnaagentuuri poolt on läbiviidud projekt „Ringmajanduse võimekuse tõstmine“¹⁰ perioodiga 19.07.2021 – 31.12.2023, mille eesmärk on liikuda Eesti ringmajanduse raamistiku väljatöötamise suunas. See projekt nägi ette suurendada avalikkuse teadlikkust, siduda ringmajandust inimeste igapäevaellu ning aidata kaasa inimeste tarbimiskäitumise muutmisele. Projekti raames koostati omavalitsuste põhine teekaart, hinnati ja kaardistati ringmajanduse hetkeolukorda omavalitsuses. Selgitati välja kitsaskohad ja pakuti välja olukorrale sobivaid lahendusi. Igale omavalitsusele töötati välja individuaalne teekaart¹¹, mis koosneb tegevuskavast, soovitustest ja nõuannetest jäätmemajandusele, teavitustegevusele, keskkonnahoidlike riigihangete ja ringmajanduslike ärimudelite kasutuselevõtuks, kohalike ressursside kestlikuks kasutamiseks, keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamiseks ning koostöövõimalusteks omavalitsuse, erinevate sektorite ja rahvusvaheliste partnerite vahel.

1.4 ETTEVÕTTE TASAND

Ettevõtte tasandil reguleerivad jäätmekäitlust keskkonnakaitselood. Kui ettevõtte käitleb teiste isikute tekitatud ja üle antud ohtlikke jäätmeid, peab ta omama vastavat keskkonnakaitseluba.

Ettevõtted peavad majandustegevuse tulemusel tekkivate jäätmete käitlemisel korraldama:

- tavajäätmete (sh olmejäätmete, ehitus- ja lammutusjäätmete jm) kogumist ja edasisele käitlemisele (taaskasutamisele) suunamist, vastavalt korraldatud jäätmeveo hanketingimustele;
- ohtlike jäätmete (v.a põlevkivisektoris tekkivate ohtlike jäätmete) kogumist ja edasist käitlemist;
- iseseisvaid jäätmekäitlussüsteeme omavates ettevõtetes tekkivate jäätmete käitlemist;

⁸ Sillamäe linna jäätmehoolduseeskiri (<https://www.riigiteataja.ee/akt/427122022024>)

⁹ Sillamäe linna jäätmevaldajate registri pidamise kord (<https://www.riigiteataja.ee/akt/427042019017>)

¹⁰ Projekt „Ringmajanduse võimekuse tõstmine“ (<https://keskkonnaportaal.ee/et/ringmajanduse-v%C3%B5imekuse-t%C3%B5stmine>)

¹¹ Sillamäe linna ringmajanduse teekaart (<https://keskkonnaportaal.ee/sites/default/files/Teemad/Ringmajandus/Sillam%C3%A4e-linn-TEEKAART.pdf>)

- jäätmete taaskasutamise protsessis (ka jäätmete korduskasutamiseks ettevalmistamises) osalemist ja oma positiivse panuse andmist.

Ettevõtted kui jäätmetekitajad peavad lähtuma lisaks eelnevale loetelule omavalituse jäätmehoolduseeskirja tingimustest ja olema hõlmatud korraldatud jäätmeveoga. Sillamäe linnal on võimalus nõuda ettevõtetelt jäätmete tekke ja käitlemise tegevuste osas jäätmekava koostamist, mis võimaldab linnal ülevaadet ettevõtte tegevuste olemusest ja võimalikest mõjudest linna jäätmehoolduse eesmärkidele.

1.5 KODUMAJAPIDAMINE

Kodumajapidamise tasandil on olulised järgmised tegevused: liitumine korraldatud jäätmeveoga, olmejäätmete liigiti kogumine tekkekohas, biojäätmete liigiti kogumine ja võimalusel kohtkompostimine, lisaks vanapaberi, suurjäätmete ja tekstiilijäätmete liigiti kogumine tekkekohas, pakendi ja pakendijäätmete eraldi kogumine, ohtlike jäätmete eraldamine ja nende viimine kogumispunkti jm. Kodumajapidamises tekkinud jäätmete käitlemisel on vaja juhinduda linna jäätmehoolduseeskirjast, mis järgib riigi jäätmepoliitika eesmärke ja õigusaktide nõudeid.

2. JÄÄTMEKAVA RAKENDAMISE MÕJU KESKKONNALE

Käesoleva jäätmekavaga seotud eesmärgid ning nende täitmiseks toodud tegevuste eesmärk on eelkõige tervikliku jäätmekäitlussüsteemi loomine, mille juures peab arvestama ka keskkonna- ja terviseaspekte. Suuremat tähelepanu pööratakse uute tingimuste seadmisele jäätmete tekkekohal kogumisele ja kogutud jäätmete taaskasutamise toimingutele. Eesmärgiks on vältida Sillamäe linna huve kahjustavate jäätmekäitlustegevuste rakendamist ja vähendada negatiivseid keskkonnamõjusid.

Jäätmekavaga planeeritavad tegevused seisnevad peamiselt jäätmete kogumise korraldamises ning liigiti kogumise tõhustamises. Jäätmekäitluse arengut planeeritakse lähtudes jäätmehierarhiast koos otstarbekuse põhimõttega. Seega olenemata võimalikest jäätmekäitluse alternatiividest, tuleb igal juhul jätkata ja edendada jäätmete liigiti kogumist parimal võimalikul viisil. See aitab kaasa jäätmete lõppkäitlemise keskkonnamõjude vähendamisele, samuti väheneb taastumatute loodusvarade kasutamine ja sellest tingitud keskkonnamõjud.

Jäätmete tekke, kogumise ja käitlemise keskkonnamõju

Kõige suuremat mõju keskkonnale avaldavad jäätmete kogused, mida viiakse otseselt keskkonda s.t ebaseaduslikult kõrvaldatud ja ladestatud jäätmed. Ebaseaduslik tegevus on võimalik eelkõige tulenevalt sellest, et:

- kõik jäätmevaldajad ei ole korraldatud jäätmeveoga hõlmatud.
- järelevalve korraldus on ebapiisav.

Jäätmetest tuleneva keskkonnamõjude vältimisel on oluline roll inimeste teadlikkusel ja jäätmete tekkekohal liigiti kogumise vajalikkuse mõistmisel. Mida rohkem jäätmeid tekkekohal koguda ja nõuetekohasele käitlejale üle anda, seda suurem on jäätmete taaskasutus ja seda väiksem on negatiivne keskkonnamõju. Sellise tegevusega on võimalik kokku hoida tarbitavaid ressursse ja vältida ohtlike ainete keskkonda sattumist.

Olmejäätmete ja biolagunevate jäätmete puhul mõjutavad keskkonda lõhnaärringud, kogumisvahendite nõrgvesi, näriliste ja lindude levik. Selle tõkestamiseks on vajalik tagada regulaarne jäätmevedu, nõuetele vastavate kogumisvahendite kasutamine ja nende sobiv paigutus.

Sillamäe linna jäätmekava näeb ette eesmärgid ja tegevused jäätmetest ja nende kogumisest tulenevate negatiivsete mõjude maandamiseks/vähendamiseks.

Jäätmeveo keskkonnamõju

Jäätmeveo peamiseks keskkonnamõjuks on jäätmeveokite tekitatud heitgaasid, müra ja lõhnaärringud ning jäätmeveo käigus jäätmete sattumine keskkonda. Jäätmeveo halb korraldatus nt ebaregulaarne mahutite tühjendamine võib tekitada häiringuid, mida saab vältida. Korraldatud jäätmeveo rakendamise tingimused tagavad, et Sillamäe linnas teenindab olulist jäätmevoogu kindlal ajahetkel üks jäätmevedaja, kelle kasutuses on tehniliselt sobilik masinapark ning logistika on korraldatud säästvalt.

Olmejäätmete veo kõrval, mille tingimused on reguleeritud, on oluliseks ja sageli kontrollimatuks keskkonnamõju tekitajaks korraldatud jäätmeveoga hõlmamata jäätmete veo teostamine. Nn vabaturu jäätmete teenindamisel osaleb suur hulk jäätmekäitlejaid, kes väga sageli ei kasuta selleks parimat võimalikku tehnikat ja kelle esmaseks eesmärgiks ei ole keskkonnohoiu tagamine. Eeltoodu kinnitab selget vajadust luua reeglid nn vabaturu jäätmete veole ja käitlemisele ning rakendada tegevuste kontrollimiseks ja mõju hindamiseks järelevalvemeetmeid.

Sillamäe linna jäätmekava näeb ette eesmärgid ja tegevused jäätmete vedamisel parima võimaliku lahenduse rakendamist, mis maandavad/vähendavad veoga tekkivaid negatiivseid keskkonnamõjusid.

Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõju

Jäätmete kõrvaldamine on nende ladestamine prügilasse, põletamine ilma energiakasutusega või muu samaväärne toiming, mis ei ole taaskasutamine. Jäätmete kõrvaldamisega kaasnevaid keskkonnamõjusid maandavad kõrvaldamiskäitistele kehtivad nõuded. Tekkida võivate mõjude maandamise meetmeks, mida Sillamäe linn kasutab, on jäätmete tekkekohal liigiti kogumine, mis vähendab kõrvaldamisse suunatavate jäätmete mahtu ja nende ohtlikkust.

Sillamäe linna jäätmekava näeb ette eesmärgid ja tegevused jäätmete kõrvaldamise osakaalu vähendamiseks ja seeläbi negatiivsete keskkonnamõjude tekke vähendamiseks.

Jäätmete taaskasutamise keskkonnamõju

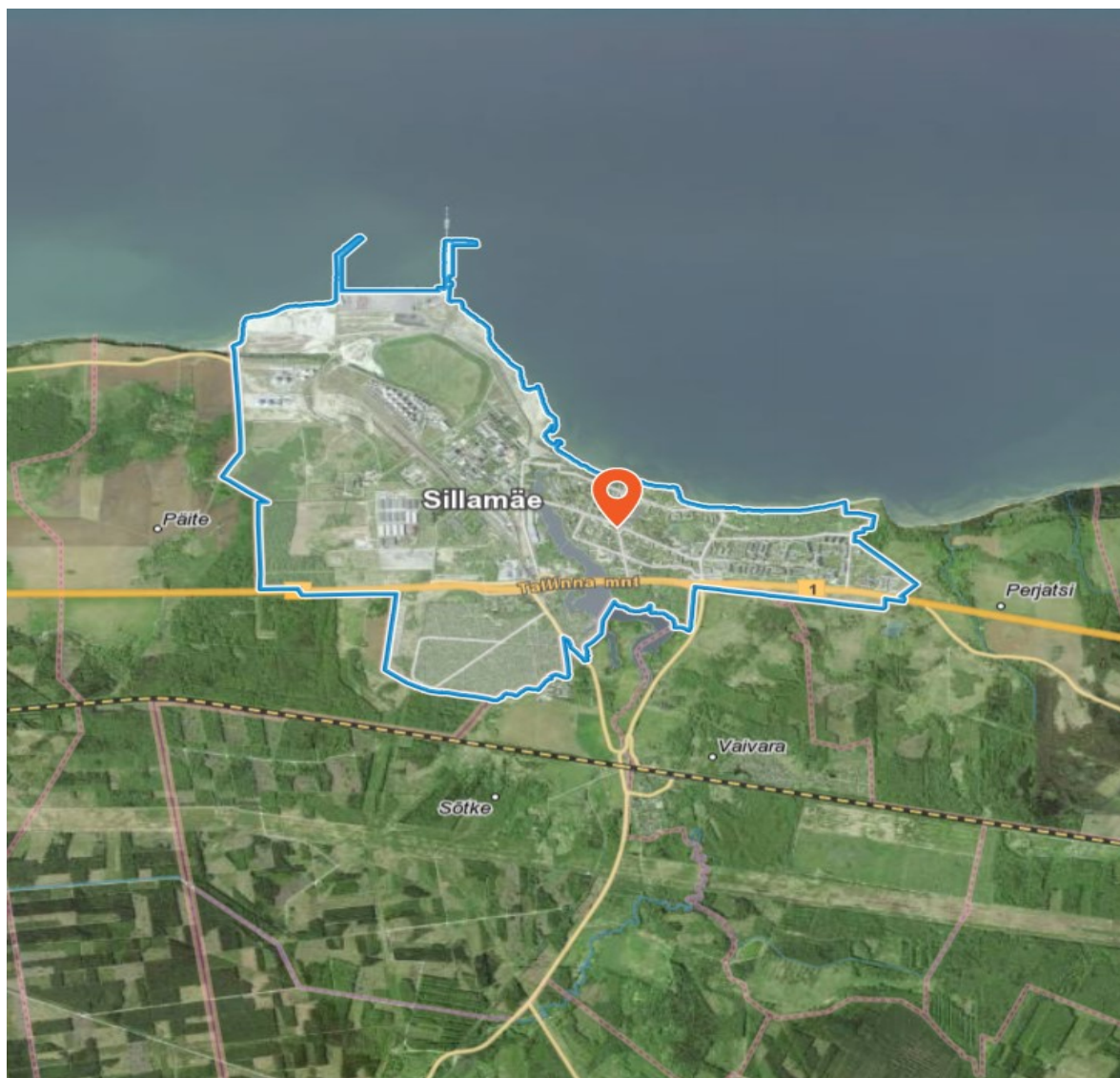
Kõik jäätmetega tehtavad toimingud kasutavad ressursse ja tekitavad keskkonnamõjusid. Jäätmete käitlemine nende taaskasutamiseks ettevalmistamisel või taaskasutamisel peab toimuma parima võimaliku tehnoloogia abil, mis tagab tegevuste läbipaistvuse, mõõdetavuse ja juhitavuse. Teatud juhtudel võib jäätmete kõrvaldamine tuua kaasa väiksema või paremini maandatava keskkonnamõju kui jäätmete ebaefektiivsel viisil käitlemine. Jäätmete käitlemise erinevate toimingute keskkonnamõjud ei ole Eestis veel ringmajanduslike hindamismudelite alusel analüüsitud, mistõttu on Sillamäe linnale oluline ise hinnata linna jäätmete käitlusega kaasnevaid mõjusid.

Sillamäe linna jäätmekava näeb ette eesmärgid ja tegevused jäätmete taaskasutamise, tervikuna aga kogu jäätmehoolduse korraldamise lahenduse osas monitoorimissüsteemi rakendamise, mis võimaldab edaspidi adekvaatselt hinnata iga tegevusega kaasnevaid keskkonnamõjusid.

Tulenevalt jäätmete taaskasutamise eesmärkidest, ringmajandusliku majandusmudeli arendamise vältimatusest ning keskkonnahoiu edendamiseks, on Sillamäe linna jäätmehoolduse arendamisel nn katuseesmärgiks keskkonnahoidlikule ja süsinikuneutraalsele jäätmehoolduse korraldamise mudelile ülemineku teostamine nii käesoleva jäätmekava kui järgnevate jäätmekavade alusel.

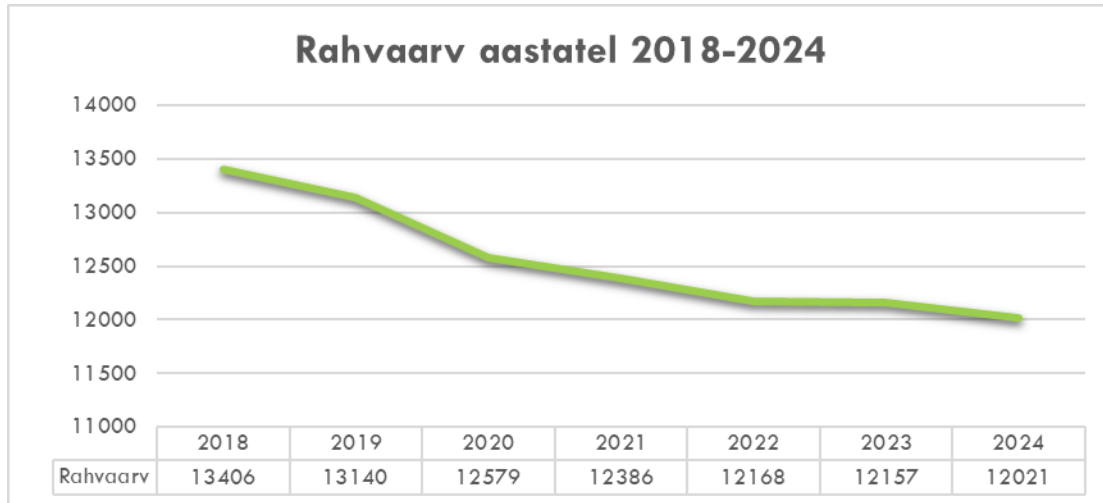
3. SILLAMÄE LINNA ÜLDISELOOMUSTUS

Sillamäe on linn Ida-Viru maakonnas. Paikneb Soome lahe lõunarannikul Narva lahe kaldal Sõtke jõe suudmes. Lähim raudteejaam on 3 kilomeetrit lõunas asuv Vaivara raudteejaam. Linnas asub Sillamäe sadam. Sillamäe linn piirneb lääne ja edelaosas Toila vallaga ning ida ja kaguosas Narva-Jõesuu linnaga.

Joonis 1. Sillamäe linna halduspiir (allikas: Maa-amet).

Käesoleva jäätmekavaga planeeritakse jäätmemajandust 12,15 km² suurusel territooriumil. 01.01.2024.a seisuga oli rahvastikuregistri andmetel Sillamäe linnas 12 021 elanikku. Rahvastikuregistri andmetel Sillamäe linna elanike arv iga-aastaselt väheneb. Linna rahvaarvu jagunemine aastate kaupa on välja toodud joonisel (vt joonis 2).

Joonis 2. Rahvaarv Sillamäe linnas aastatel 2020-2024 (allikas: Rahvastikuregister).

Statistikaameti andmetel tegutses 2023. aastal Sillamäe linna territooriumil kokku 533 ettevõtet. Ettevõtluses on põhiharudeks ettevõtete arvu järgi hulgi- ja jaekaubandus, aga ka töötlev tööstus, veondus ja ehitus. Täpsem jaotus tegevusvaldkondade kaupa on välja toodud tabelis 1.

Tabel 1. Sillamäe linna ettevõtted tegevusala järgi aastal 2023 (allikas: Statistikaamet).

Tegevusala	Ettevõtete arv
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite ja mootorrataste remont	128
Muud teenindavad tegevused	75
Kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus	57
Veondus ja laondus	53
Ehitus	48
Töötlev tööstus	47
Kinnisvaraalane tegevus	31
Info ja side	23
Haldus- ja abitegevused	17
Majutus ja toitlustus	14
Haridus	12
Tervishoid ja sotsiaaltoetused	12
Kunst, meelelahutus ja vaba aeg	8
Finants- ja kindlustustegevus	3
Põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük	2
Veevarustus, kanalisatsioon, jäätme- ja saastekäitlus	2
Elektrienergia, gaasi, auru ja konditsioneeritud õhuga varustamine	1

4. HETKEOLUKORRA ÜLEVAATE JÄÄTMELIIKIDE JA KOGUSTE KAUPA

Hetkeolukorra ülevaate saamiseks on kasutatud Sillamäe Linnavalitsuse käsutuses olevat teavet ja riikliku jäätmetestatistika andmeid. Riiklik jäätmetestatistika andmebaas koondab kokku tekitatud, kogutud ja käideldud jäätmekogused jäätmekäitlejate esitatud jäätmearuannete põhjal.

Sillamäe linna jäätmetekke andmed on saadud Keskkonnaagentuuri andmebaasidest jäätmearuandluse infosüsteemist¹² (edaspidi JATS) ja Keskkonnaportaalist¹³. Kõikide tekkivate jäätmekoguste puhul teostati päring andmebaasidest kuue aasta kohta (2018-2023).

Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaali andmetele tekkis Sillamäe linnas perioodil 2018-2023 kokku ca 438 007 tonni erinevaid jäätmeid. Sellest 94% moodustavad tööstuses ja tootmises tekkinud jäätmed (peamiselt 19- ja 10- jäätmekoodiga jäätmed), mida kirjeldatakse lähemalt peatükis 3.12. Olmejäätmete osakaal üldisest jäätmetekkest moodustab kõigest 6%.

Tabeli 2 kohaselt suunati aastatel 2018-2023 taaskasutusse 551 873 tonni jäätmeid, sellest ca 36 % moodustasid jäätmekäitlusel tekkinud vedeljäätmed ja setted (19-jäätmekoodiga), 25% termilised töötluses tekkinud jäätmed (10-jäätmekoodiga), 20% pliiakud ja ülejäänud 19% moodustasid muud tööstuses ja tootmises tekkinud jäätmed (näiteks romusõidukite plastid, väävelhape, metallijäätmed, ehitusjäätmed).

Tabel 2. Jäätmete teke ja käitlemine (kõik jäätmeliigid) aastatel 2018-2023 tonnides (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Aasta	Koguteke (sh kogutud)	Transport linna sisse	Taaskasutatud	Transport linnast välja
2018	109 885,8	3 606,5	160 618,3	14 987,9
2019	95 074,9	29 454,9	109 126,4	20 029,2
2020	95 451,3	10 663,5	99 239,9	19 741,9
2021	60 747,5	5 695,2	101 870,2	11 754,4
2022	45 329,4	4 324,8	56 864,0	11 876,9
2023	31 518,36	4 786,9	24 153,8	9 466,9

4.1 OLMEJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

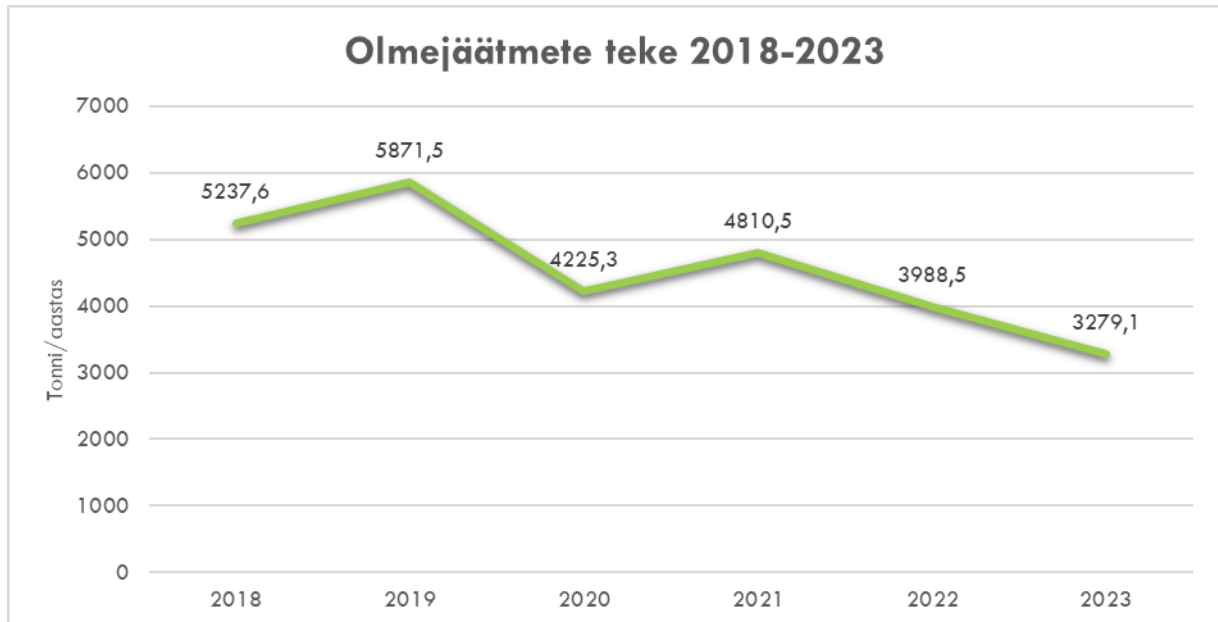
Olmejäätmed (jaotisekoodiga 20) on kodumajapidamistest kogutud segajäätmed ja liigiti kogutud jäätmed, sealhulgas paber ja kartong, klaas, metallid, plast, biojäätmed, puit, tekstiil, pakendid, elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmed, patareid ja akud ning suuremõõtmelised jäätmed, sealhulgas madratsid ja mööbel ning muudest

¹² Jäätmearuandluse infosüsteem (<https://jats.keskkonnainfo.ee/main.php?public=1>)

¹³ Keskkonnaportaal (https://tableau.envir.ee/views/Avalikud_pringud_2020-2022/Riigitasand?%3Aembed=y&%3Aiid=4&%3AisGuestRedirectFromVizportal=y)

allikatest kogutud segajäätmed ja liigiti kogutud jäätmed, mis on oma koostise ja omaduste poolest kodumajapidamisjäätmete sarnased (JäätS § 7).

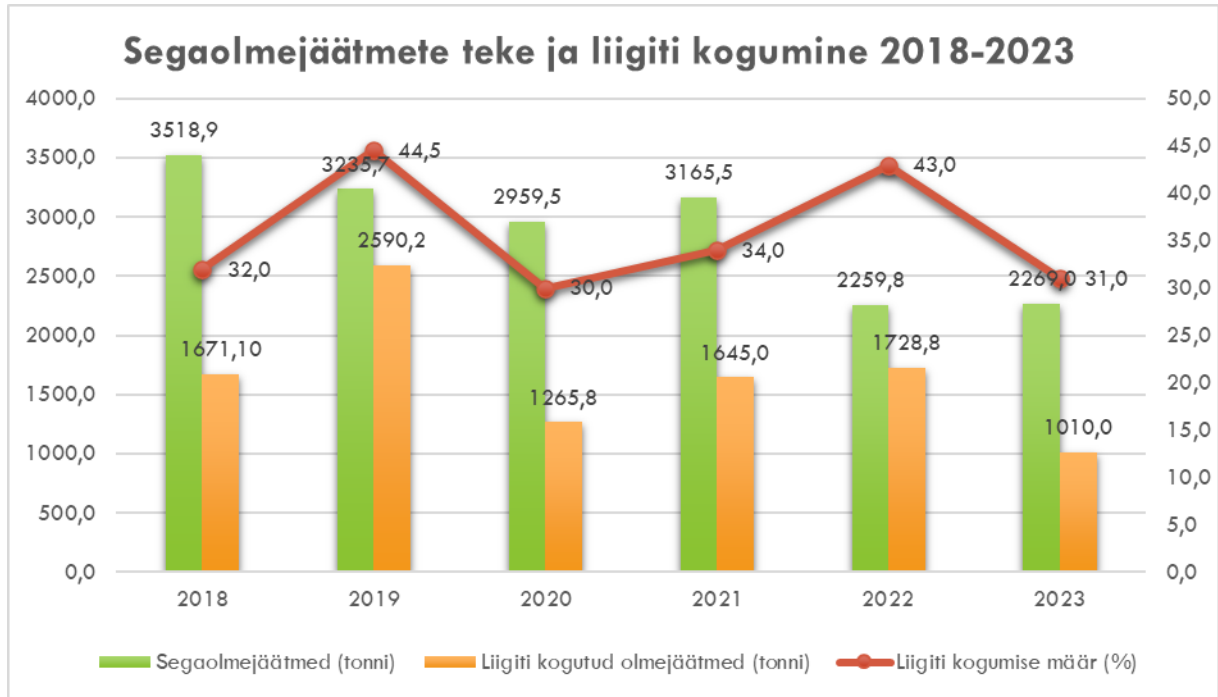
Sillamäe linnas tekkivatest jäätmetest enamuse moodustavad tööstuses ja tootmises tekkivad jäätmed. Olmejäätmed, sealhulgas liigiti kogutud jäätmed moodustavad jäätmete kogutekkest 6%.

Joonis 3. Olmejäätmete tekkemahud Sillamäe linnas aastatel 2018-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

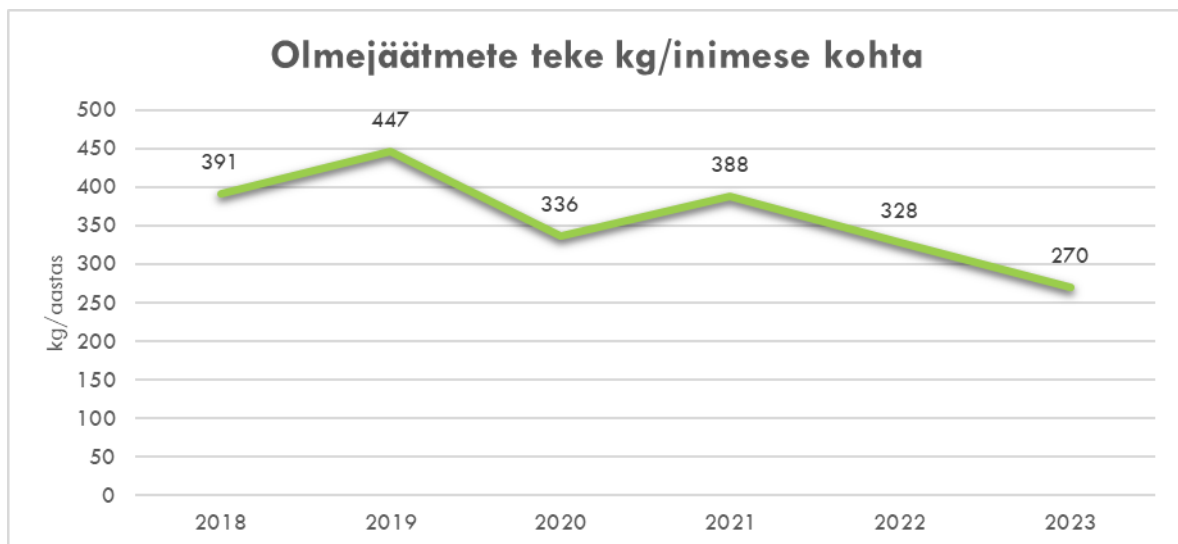
Olmejäätmete teke, sealhulgas pakendijäätmed (jaotiskoodiga 15) on vaadeldaval perioodil 2018-2023 jäänud suurusjärku 3279-5872 tonni aastas (Joonis 3).

Olmejäätmetest suurima tekkemahuga on segaolmejäätmed, mis hõlmavad nii ettevõtete kui kodumajapidamiste jäätmeid, mis on aastate lõikes jäänud vahemikku 2259-3519 tonni aastas (Joonis 4). Aastate lõikes analüüsidest võib täheldada, et segaolmejäätmete kogused on langustrendis. Jooniselt nähtub, et liigiti kogutavate jäätmete kogused on pidevas muutuses. 2023. aastal on liigiti kogutud jäätmete kogused vähenenud. Jäätmeliikide lõikes jäätmearuandlust analüüsidest, nähtub, et see on peamiselt seotud liigiti kogutud mustmetalli ehk kodumajapidamises tekkinud vanaraua ja suurjäätmete ehk vana mööbli koguste olulise vähenemisega. 2023. aastal vähenes mustmetall (jäätmekoodiga 20 01 40) liigiti kogutud kogus ca 99% ja suurjäätmete kogus ca 56%.

Joonis 4. Segaolmejäätmete tekkemahud ja liigiti kogumise määr Sillamäe linnas aastatel 2018-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Eurostati¹⁴ andmetel tekkis 2022. aastal Eestis elaniku kohta keskmiselt 373 kilogrammi olmejäätmeid aastas (2023. a avalikud andmed puuduvad). Sillamäe linnas kogutud olmejäätmete kogus ühe elaniku kohta on jäänud viimisel kuuel aastal vahemikku 270-447 kg/inimese kohta (joonis 5), mis on jäätmete kogutekke kohta arvutatuna alla Eesti keskmise.

Joonis 5. Olmejäätmete tekkemahud ühe elaniku kohta Sillamäe linnas aastatel 2018-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

¹⁴ Eurostat andmebaas: (https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cei_pc031/default/table?lang=en)

Olmejäätmete tekke vähendamise edendamisel on peamine roll täita elanikkonnal, kelle teadlikkusest ja tarbimisharjumustest sõltub suuresti nii pakendijäätmete, toidujäätmete kui ka muude olmejäätmete koguse vähendamine.

Olmejäätmete liigiti kogumisel tekkekohas tuleb vastavalt keskkonnaministri 03.06.2022 määrusele nr 28 " Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused" liigiti koguda vähemalt järgmised jäätmeliigid: paber ja kartong, kodumajapidamises tekkinud plastid, metallid, klaas ja puit, biolagunevad aia- ja haljastujäätmed, köögi- ja sööklajajäätmed, bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed, pakendid, tekstiil, suurjäätmed, probleemtoodete jäätmed, ravimijäätmed ja ohtlikud jäätmed.

Sillamäe linn on hõlmatud korraldatud jäätmeveoga, linnas on moodustatud üks jäätmeveopiirkond. Korraldatud jäätmeveo raames saab üle anda kokku 3 erinevat jäätmeliiki: segaolmejäätmed, biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed, paberi- ja kartongijäätmed. Kõiki neid jäätmeid tuleb tekkekohal liigiti koguda, erisused kehtivad nende üleandmisel jäätmevedajale.

4.2 SEGAOLMEJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Segaolmejäätmete (20 03 01) kogumine ja vedu on korraldatud jäätmeveoga hõlmatud ning kõik Sillamäe linna jäätmevaldajad peavad olema kogumissüsteemiga liidetud. Segaalmejäätmete kogumisega seotud tehnilised nõuded, nagu kogumismahutite tüübi, materjali, suuruse, paiknemise, tühjendussageduse ja ühiste kogumismahutite kasutamise sätestab Sillamäe linna jäätmehoolduseeskiri.

Segaolmejäätmed ei ole jäätmeseaduse alusel liigiti kogutav jäätmeliik, vaid tekkekohal liigiti kogutavate jäätmete sorteerimisjäak. Seetõttu seab Sillamäe linn segaalmejäätmete kogumisele ja käitlemisele järgmised eesmärgid:

- järgnevatel aastatel tuleb prügilasse ladestatavate segaalmejäätmete kogus viia miinimumini ning neid ei tohi segada liigiti kogutavate jäätmetega. Selleks peavad kõik jäätmevaldajad olema korraldatud jäätmeveoga hõlmatud;
- jäätmete äraveo ja käitlemise hinnastamine peab motiveerima ja edendama jäätmete liigiti kogumist;
- segaalmejäätmete käitlemisel on eelistatud lahenduseks energeetiline taaskasutus vms lahendus, mis väldib ladestamist. Eelistatud lahendus peab olema otstarbekas nii majanduslikust kui keskkonnahoiu aspektist.

Olmejäätmete liigiti kogumise edasisel kavandamisel on oluline teada segaalmejäätmete liigilist koostist. Prügilasse ladestatud segaalmejäätmete koostise analüüsimiseks on Eestis erinevate meetodite alusel tehtud ainult üksikuid piirkondlikke ja valdavalt lühiajalisi uuringuid. Viimane põhjalikum segaalmejäätmete sortimisuuring viidi läbi 2020. aastal SEI Tallinn „Segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuring“ (<https://www.sei.org/publications/segaolmejaatmete-uuring/>). Varasem sortimisuuring pärineb aastast 2012-2013. Sortimisuuringu eesmärk oli analüüsida Eesti eri

piirkondades ja asulatüüpides tekkivate ja prügilasse ladestatavate segaolmejäätmete ainelist koostist.

Tabel 3. Segaolmejäätmete hinnanguline koostis massiprotsentides, aastal 2023, lähtuvalt SEI uuringust 2020. a. Aluseks on võetud Eesti keskmine.

Jäätmeliik	Massi protsent	Jäätmekogus, t/a
Orgaanilised jäätmed	31,74	720,2
Paber, papp, kartong	17,01	385,9
Klaas	6,43	145,9
Metall	2,33	52,8
Plast	17,83	404,6
Puit	1,28	29,0
Elektroonikaromu	0,89	20,2
Muu põlev materjal	12,68	287,7
Tekstiil	5,81	131,8
Ohtlikud jäätmed	0,09	2,0
Muu mittepõlev materjal	3,92	88,9
KOKKU:	100	2269,0

Segaolmejäätmete koostise arvutuslik analüüs näitab, et segaolmejäätmetena antakse üle 28% pakendijäätmeid ja 17% vanapaberit, mille liigiti kogumise võrgustik on kõige tihedam võrreldes muude taaskasutatavate jäätmetega. Biojäätmeid (köögi- ja haljastujäätmeid) sisaldub segaolmejäätmetes üks kolmandik.

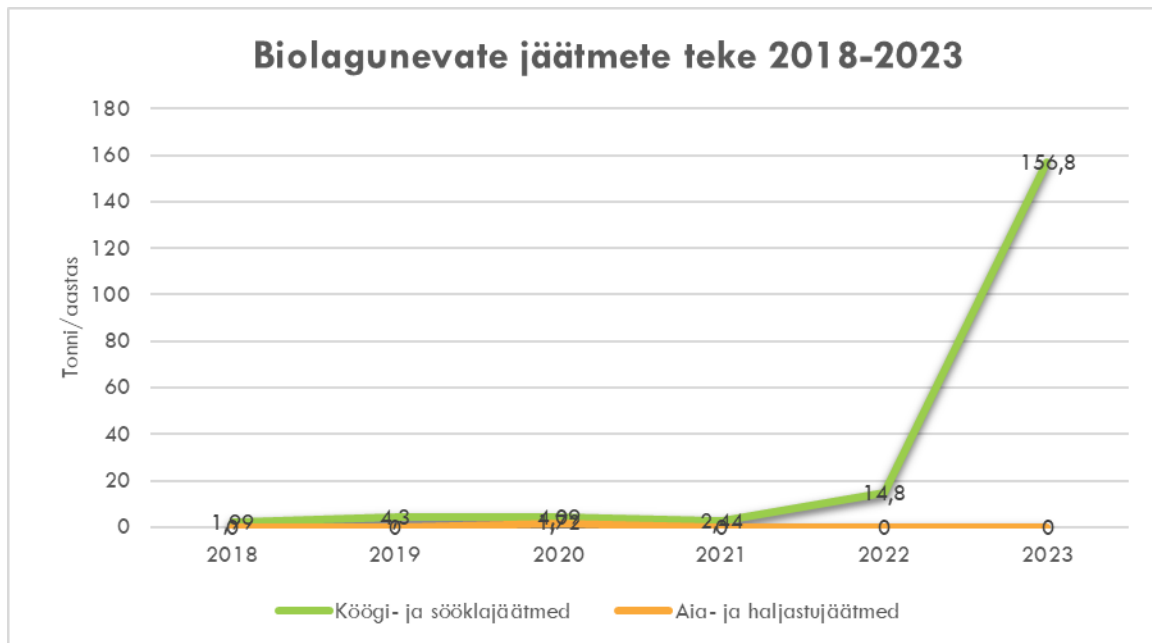
4.3 BIOLAGUNEVATE JÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Biolagunevad jäätmed moodustavad olulise osa segaolmejäätmetest. Biolagunevate jäätmete koguste vähendamisel on võtmeroll ladestatavate segaolmejäätmete koguste vähendamisel ning prügilate keskkonnaohu minimeerimisel.

SEI Tallinn poolt läbiviidud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise ja koguste uuringu tulemuste kohaselt oli biojäätmete sisaldus segaolmejäätmetes Eestis keskmiselt 32%. Sealjuures valdava osa biojäätmetest moodustasid köögi- ja sööklajajäätmed 73%.

Biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete teke on vaadeldaval perioodil 2018-2023 jäänud suurusjärku 2 - 157 tonni aastas (joonis 6). 2023. aastal liigiti kogutud aia- ja haljastujäätmete kohta andmed puuduvad, seevastu biolagunevaid köögi- ja sööklajajäätmeid koguti liigiti 157 tonni. Kui lisada need liigiti kogutud biojäätmete kogused segaolmejäätmetes sisalduvatele biojäätmete kogustele, oli 2023. aastal linnas hinnanguline biolagunevate jäätmete tekkekogus ligikaudu 877 tonni. **Seega on**

biojäätmete liigiti kogumise efektiivsus olnud 2023. aastal 18%. Võrdluseks 2022. aastal oli biojäätmete kogumise efektiivsus 2%.

Joonis 6. Biolagunevate jäätmete tekkemahud Sillamäe linnas aastatel 2018-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

01.09.2023. aastal rakendunud korraldatud jäätmeveo kontsessiooni alusel, mis kehtib ka jäätmekava koostamisel hetkel, tuleb kõikides korterelamutes, kus puudub kompostimise võimalus, biolagunevaid köögi- ja sööklajajäätmeid koguda eraldi jäätmemahutisse ja üle anda jäätmevedajale. Biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete mahutisse võib koguda aia- ja haljastujäätmed selles ulatuses, mida kogutakse biolagunevate jäätmete mahutisse (nt juhul, kui jäätmevaldajal tekib väike kogus või nt aias kogutud õunad või muu).

Üksikelamutes, paariselamutes ja korterelamutes, kus kompostimise võimalus on olemas, võib biolagunevaid jäätmeid kompostida vastavalt jäätmehoolduseeskirja nõuetele oma kinnistu piires või üle anda jäätmevedajale.

Majutuskohdades, toiduainetega kauplevates kohtades, toitlustusasutustes ja muudel mitteelamumaa sihtotstarbega kinnistutel, kus sellised jäätmed tekivad, tuleb biolagunevaid köögi- ja sööklajajäätmeid koguda eraldi jäätmemahutitesse ja üle anda jäätmevedajale.

Biolagunevate köögi- ja sööklajajäätme liigiti kogumine avaldab suurimat mõju segaolmejäätmete tekkemahu vähenemisele ning toidujäätmete taaskasutamisele suurimas võimalikus mahu. Selleks peavad olema kõik jäätmevaldajad hõlmatud biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete tekkekohal kogumisega ning võimalusel tuleb tekkekohal kompostida, kui jäätmevaldaja rakendab selleks nõuetekohaseid toiminguid (kompostimise toiming on reglementeeritud).

Biolagunevate jäätmete liigiti kogumise edendamiseks on Sillamäe linn läbi viinud SA-e Keskkonnainvesteeringute Keskus poolt rahastatud projekti „Biojäätmete konteinerite soetamine Sillamäele“, mille raames linn soetas 704 korvi biolagunevate toidujäätmete kogumiseks kodumajapidamises. Korvid jagati 2024. aastal tasuta kortermaja elanikele. Tänu biolagunevate jäätmete kogumisele tekkekohas väheneb biojäätmete osakaal segaolmejäätmetes. Korvide abil muutub biojäätmete kogumine mugavamaks ja tõuseb jäätmevaldajate keskkonnateadlikkus.

Biolagunevate köögi- ja sööklajäätmete nõuetekohase kogumise kontrollimisel on otstarbekas panna vastav kohustus jäätmeveo teostajale ning luua motiveeriv sanktsioonide süsteem nende jäätmevaldajate osas, kes korduvalt rikuvad toidujäätmete liigiti kogumise nõuet ja segavad need teiste jäätmete hulka.

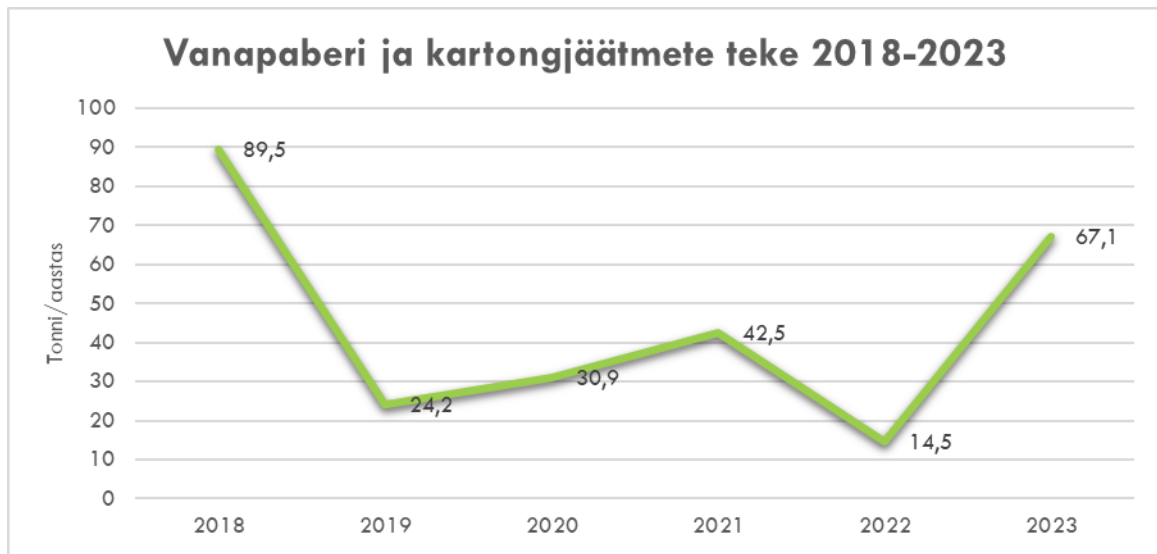
Kuna olmejäätmetest moodustavad suure osa biolagunevad jäätmed, siis on jäätmetekke vältimiseks ja vähendamiseks oluline, et iga jäätmevaldaja (nii elanik, asutus kui ettevõtte) rakendaks selleks asjakohaseid meetmeid. Eelistatuimaks lahenduseks on korrigeerida oma tarbimisharjumusi viisil, mis loob eeldused toidu raiskamise piiramiseks ja jäätmete väheseks tekkimiseks. Toiduainete kaubandusest ja tootmisest tekkivad mittevajalikud või realiseerimistähtaega ületavad tooted on mõistlik anda toidujagamise organisatsioonile vms, kes jagab need edasi abivajajatele ja soovijatele.

Liigiti kogutud ja linna haljasalade biolagunevaid aia- ja haljastujäätmeid (aedade ja haljasalade hooldamisel tekkinud biolagunevad jäätmed nagu rohi, lehed, peened oksad jmt) ei ole lubatud segada teiste jäätmetega ja need tuleb vedada asjakohase loaga jäätmekäitluskohale või kompostida kohapeal. Kinnisel territooriumil tekkivaid biolagunevaid aia- ja haljastujäätmeid on lubatud kompostida lahtiselt aunas.

4.4 PABERI- JA KARTONGJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Paberi- ja kartongjäätmed (20 01 01) on eraldi kogutuna kergesti taaskasutatavad. Vanapaberi taaskasutamiseks on tarvis see eraldada muudest jäätmetest ning vältida selle kvaliteedi langemist. Antud jäätmete koguste vähendamine segaolmejäätmetes on võimalik eelkõige paberi- ja papijäätmete kogumisvõrgustiku rajamise abil. Vanapaber kui materjal kattub osaliselt pakenditega, mis tähendab seda, et jäätmevaldajad koguvad küll liigiti, kuid osa vanapaberi jäätmetest jõuab pakendikonteineritesse. Tulevikus on mõistlik ühildada paberi- ja kartongpakendi jäätmete ning vanapaberi kogumissüsteemid. Ühildamise tulemusena muutub kogumissüsteem jäätmevaldajatele paremini mõistetavaks ning suureneb paberi ja kartongi liigiti kogumise määr.

2023. aastal rakendunud korraldatud jäätmeveo raames on paberi- ja kartongijäätmete kogumine ja üleandmine jäätmevedajale kohustuslik kõikides kortermajades, kus on vähemalt viis korterit. Üksikelaanutes on võimalik vanapaberit üle anda jäätmevedajale korraldatud jäätmeveo raames, avalike kogumispunktide kogumismahutitesse või viia Sillamäe jäätmejaama.

Joonis 7. Vanapaberi- ja kartongjäätmete tekkemahud Sillamäe linnas aastatel 2018-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaali).

Keskkonnaportaali jäätmearuandluse andmetel koguti Sillamäe linnas 2023. aastal liigiti 67 tonni vanapaberi ja pappi. Lisades sellele juurde segaolmejäätmes sisalduva paberi ja papi koguse võib eeldada, et linnas tervikuna tekkis kokku ligikaudu 453 tonni vanapaberi ja pappi. Kogutekke kogusele lisandub juurde ka kodumajapidamises kütteks kasutatava vanapaberi ja papi osa, kuid mille kogust ei ole võimalik määrata. **Vanapaberi liigiti kogumise efektiivsus oli 2023. aastal 14,8 %.** Võrdluseks aasta varem oli kogumise efektiivsus 3,6%.

4.5 PAKENDIJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mis kasutatakse kauba, toormest kuni valmiskaubani hoidmiseks, kaitsmiseks, käsitsemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks kogu tsükli vältel tootjast tarbijani.

Olmejäätmete koostisesse kuuluvatest jäätmeliikidest on liigiti kogumisse kõige laialdasemalt haaratud pakendijäätmed, mille käitlemine põhineb taaskasutusorganisatsioonide korraldatud pakendijäätmete kogumisvõrgustikul. Eestis tegutseb kokku neli akrediteeritud tootjavastutusorganisatsiooni. Neist kolm (OÜ Eesti Pakendiringlus, Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ ja OÜ Tootjavastutusorganisatsioon) tegelevad tagatisrahata pakendite ning üks (OÜ Eesti Pandipakend) tagatisrahaga ehk pandipakendite kogumise ja taaskasutamise korraldamisega.

Pakendiseadusest tulenevalt on omavalitsustel pakendi ja pakendijäätmete kogumissüsteemis koordineeriv roll. Kohalik omavalitsus peab kindlaks määrama oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid ning sätestama need oma jäätmehoolduseeskirjas.

Sillamäe linna jäätmete liigiti kogumise eesmärgiks on vähendada segaolmejäätmete tekke mahtu, suurendada jäätmete ringlussevõtmist ja muud taaskasutamist kontrollitud viisil.

Sillamäe linnas on jäätmekava koostamise seisuga (s.o. 01.08.2024) 45 avalikku pakendite kogumismahutit, mis võimaldavad koguda pakendijäätmeid (tabel 4). 2019. aastal oli avalikke kogumiskonteinereid kokku 55, seega on viie aastaga vähenenud pakendikonteinerite arv ca 18%.

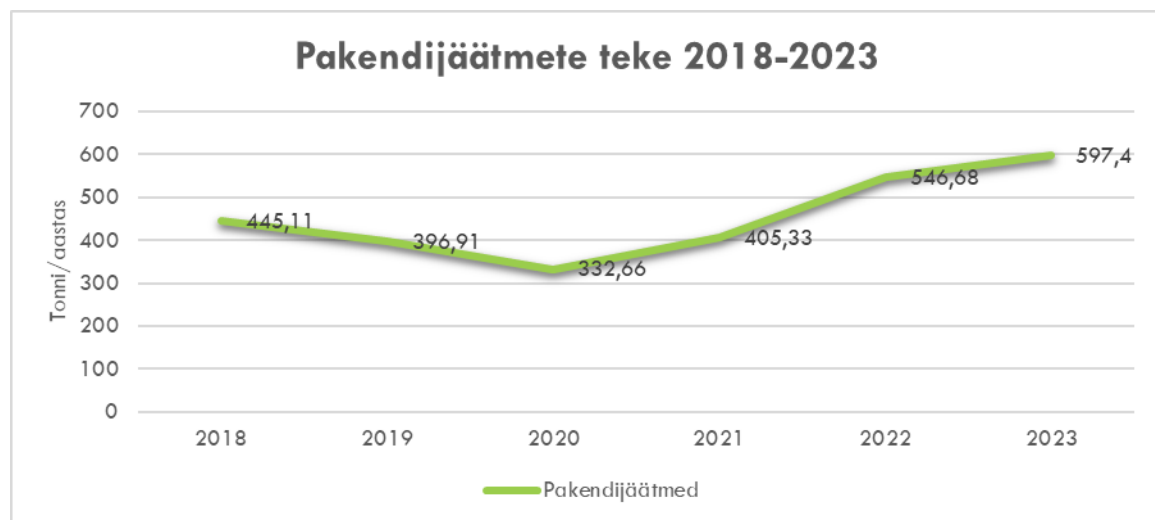
Tabel 4. Pakendijäätmete avalikud kogumispunktid taaskasutusorganisatsioonide lõikes.

Ettevõtte	Segapakend	Paber ja papp	Klaaspakend
MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon	4	2	0
Eesti Pakendiringlus OÜ	13	0	17
Tootjavastutusorganisatsioon OÜ	9	0	0

Segapakendid on olemuselt kõige suurema tekkemahuga oluline jäätmeliik, mille kogumine avaliku võrgu kaudu alati ei ole olnud efektiivne ja on tekitanud olulisi probleeme kogutud jäätmete kvaliteedi ja liigilise puhtuse osas. Samuti soosib avalik kogumisevõrk kui anonüümne lahendus liigiti kogumise nõuete rikkumist ning toob kaasa pidevaid jäätmereostusi, mille koristamine tekitab linnale täiendavaid kulusid.

Klaaspakendid on jäätmeliik, mille suunamine materjalina ringlusesse on võimalik 100% lähedases mahus, mistõttu on oluline seda jäadet võimalikult efektiivselt koguda. Kõik jäätmevaldajad saavad klaasijäätmeid anda avalikku kogumisevõrku.

Pakendijäätmete kogumise edendamisel on eesmärgiks edendada koostööd taaskasutusorganisatsioonidega.

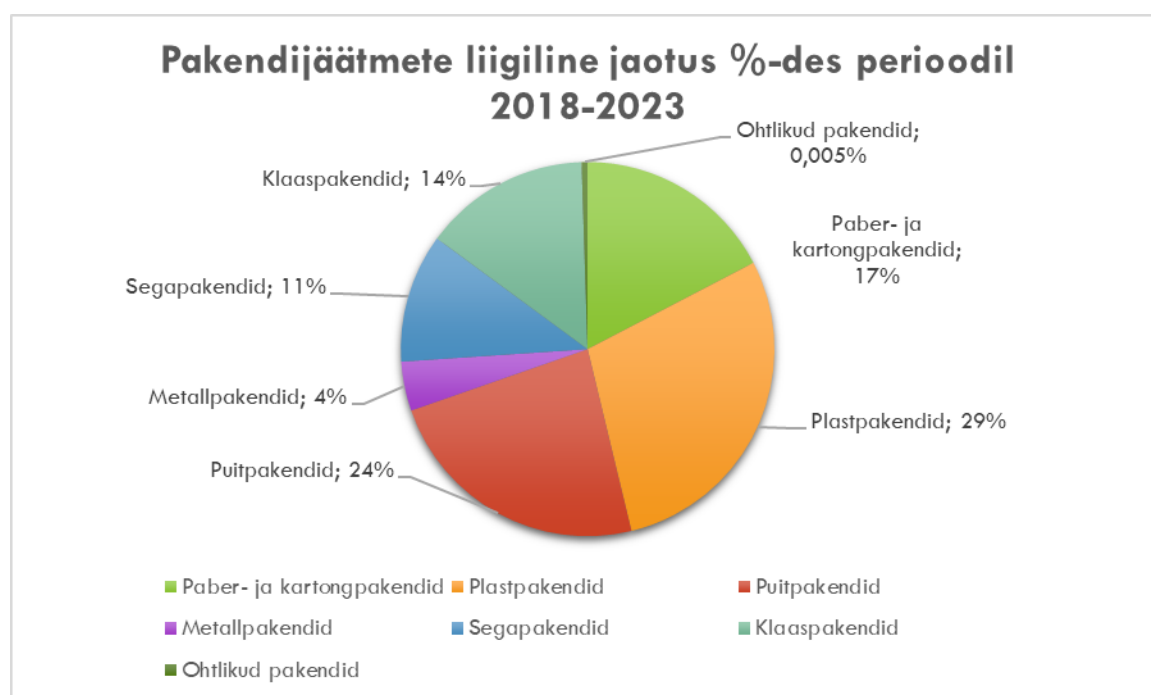

Joonis 8. Pakendijäätmete tekkemahud Sillamäe linnas aastatel 2018-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaali).

Tabel 5. Pakendijäätmete kogused jäätmeliikide kaupa aastatel 2018-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Jäätmekood	Jäätmeliik	2018	2019	2020	2021	2022	2023
15 01 01	Paber- ja kartongpakendid	89,7	82,5	13,8	79,0	63,3	142,1
15 01 02	Plastpakendid	151,6	96,2	119,7	105,4	140,5	167,7
15 01 03	Puitpakendid	101,0	109,3	71,8	96,4	154,9	101,7
15 01 04	Metallpakendid	18,5	16,6	26,4	18,0	15,9	19,9
15 01 06	Segapakendid	34,9	37,9	49,9	47,7	73,6	57,5
15 01 07	Klaaspakendid	44,0	45,8	50,4	58,2	93,3	98,5
15 01 10*	Ohtlikud pakendid	5,3	8,5	0,06	0,05	0,06	0,05

Jooniselt 9 on näha, et kõige suurema osa liigiti kokku kogutud pakendijäätmetest moodustavad plastpakendid (27%) ning puitpakendid (26%). Kõige väiksema osa pakendijäätmetest moodustavad metallpakendid (4%) ja ohtlikud pakendid (0,005%).

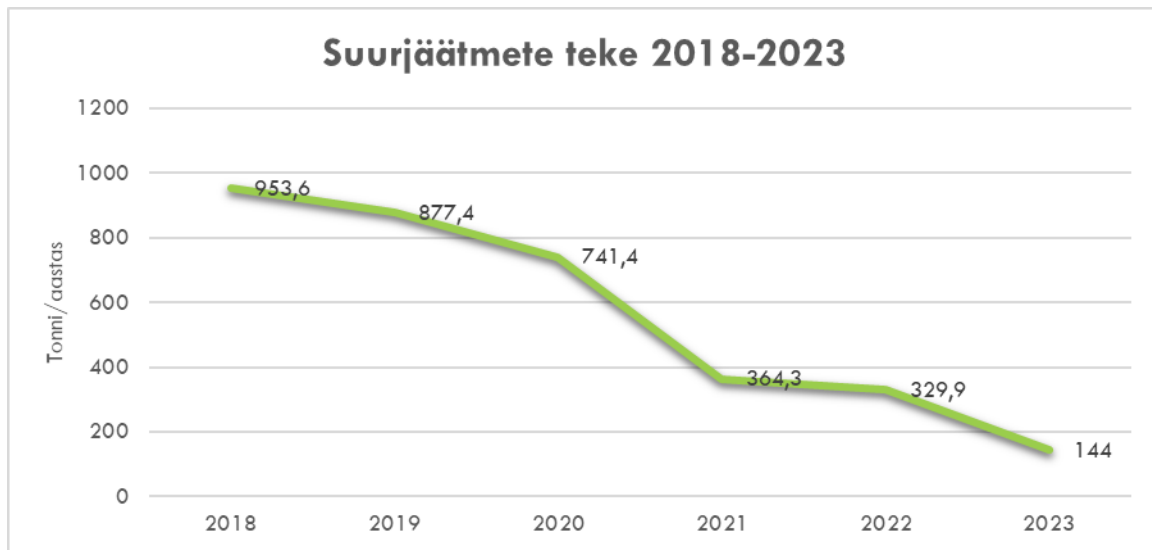
Joonis 9. Pakendijäätmete liigiline jaotus protsentides Sillamäe linnas aastatel 2018-2022 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Jäätmearuandluse järgi koguti 2023. aastal pakendijäätmeid liigiti 597,4 tonni, lisades juurde segaolmejäätmetes sisalduva koguse, oli 2023. aastal Sillamäe linnas hinnanguline pakendijäätmete tekkekogus ligikaudu 1229,7 tonni. **Seega on pakendijäätmete liigiti kogumise efektiivsus 49%.**

4.6 SUURJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Suurjäätmed on suuregabariidilised esemed, näiteks mööbliesemed, vaibad, madratsid, kraanikausid, wc-potid jne. Suurjäätmetena ei käsitleta romuautosid ja

autorehve, elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmeid, sh külmikud, pesumasinad, telerid.

Joonis 10. Suurjäätmete tekkemahud Sillamäe linnas aastatel 2018-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaali).

Suurjäätmeid on võimalik ära anda Sillamäe linna jäätmepunktis. Lisaks luuakse suurjäätmete vastuvõtukoht Sillamäe linna jäätmejaama pärast selle valmimist. Suurjäätmed on suuremahulised jäätmed, mida kaalu või mahu tõttu pole võimalik jäätmemahutisse paigutada. Samuti võib jäätmevaldajal endal puududa vastav transpordivahend suurjäätmete viimiseks jäätmepunkti või jäätmejaama. Seetõttu on otstarbekas kaaluda suurjäätmete üleandmist korraldatud jäätmeveo raames. Eesmärgiks on tagada jäätmevaldajatele mugavate võimaluste olemasolu suurjäätmete üleandmisel.

4.7 TEKSTIILI JA RÕIVAJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Vastavalt sortimisuuringule moodustavad rõiva- ja tekstiilijäätmed (jäätmekoodid 20 01 10 ja 20 01 11) Eestis keskmiselt 5,81% segaolmejäätmetest. Arvutuslikult anti koos segaolmejäätmetega rõiva- ja tekstiilijäätmeid üle ca 132 tonni.

Materjalina üldjuhul segaolmejäätmetes sisalduvad rõiva- ja tekstiilijäätmed taaskasutamiseks ei sobi, kuna on sageli määrduvad ning sisaldavad detailelemente (lukud, nööbid), mille eemaldamine on keerukas. Tekstiili- ja rõivajäätmete tekke vältimisel on eelistatud lahenduseks korrigeerida tarbimisharjumusi ja vähendada nn kiirmoe tööstuse toodete tarbimist.

Rõivaste korduskasutus on levinud tegevus ja neid andmeid ei ole võimalik kajastada ametlikus statistikas. Käesoleva kava koostamise hetkel puuduvad Eestis teenused ja

nõudlus tekstiilipõhiste, olmelise tekkega jäätmete tööstuslikus mahus käitlemiseks materjalina taaskasutamise eesmärgil.

Riikliku statistika kohaselt vaadeldaval perioodil 2018-2023 eraldi rõiva- ja tekstiilijäätmeid liigiti kogutud ei ole. Sillamäe linnas puuduvad tekstiilijäätmete kogumis- ja üleandmise võimalused.

Terveid ja puhtaid tekstiilijäätmeid on võimalik üle anda taaskasutuskeskustele, näiteks Uuskasutuskeskus Narvas või Jõhvis. Tekstiilijäätmed, mida ei ole võimalik üle anda taaskasutuskeskustele, tuleb tekkekohas koguda muudest jäätmetest eraldi ja neid on võimalik tasu eest ära anda Uikala prügilas.

Tekstiilijäätmete liigiti kogumine on kohustuslik, kuid nende ringlussevõtu tehnoloogiad ja võimekus on alles arenemas. Seetõttu on esmatähtis tekstiilijäätmete teket üldse vältida. Kohaliku omavalituse üksusel on kohustus korraldada tekstiilijäätmete liigiti kogumine hiljemalt 1. jaanuariks 2025.

Tekstiilijäätmete kogumisvõrgustiku loomiseks on võimalus rakendada mitut kogumisviisi korraga. Esmaseks lahenduseks tuleb luua vastuvõtukoht Sillamäe linna jäätmepunkti ja tulevikus jäätmejaama pärast selle valmimist. Samuti tuleb kaaluda tekstiilijäätmete üleandmist korraldatud jäätmeveo raames. Korduvkasutatavate rõiva ja tekstiilitoodete liigiti kogumiseks tuleb analüüsida riidekonteinerite paigaldamist linnaruumi. Ühest küljest tuleb analüüsida nende konteinerite potentsiaalseid asukohti ja võimalikku väärkasutust muudest jäätmetest vabanemiseks, teisest küljest tuleb leida koostööpartner kelle abiga riidekonteinerid soetada ja paigaldada. Tekstiilijäätmete osas on eesmärgiks välja töötada nende jäätmete liigiti kogumise ja ära andmise võimalused.

4.8 PROBLEEMTOODETE JÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Eestis kehtiv jäätmeseadus kehtestab nn probleemtoodetele tootjavastutuse põhimõtte, mis tähendab, et tootja on kohustatud tagama tema valmistatud, edasimüüdud või sisseveetud probleemtootest tekkivate jäätmete kokku kogumise ja nende taaskasutamise või kõrvaldamise.

Probleemtooted on kõik tooted, mille jäätmed võivad põhjustada kõrgendatud riske inimese tervisele ja keskkonnale. Siiani on reguleeritud probleemtoodete käitlust koos teiste ohtlike jäätmetega, kuid nende kõrgendatud riskist tulenevalt tuleb nende käitlemisele täiendavat tähelepanu pöörata.

Probleemtooted on:

- 1) patareid ja akud;
- 2) mootorsõidukid ja nende osad;

- 3) rehvid;
 4) elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad;
 5) põllumajandusplast.

Tabel 6. Probleemtoodete tekkemahud Sillamäe linnas aastatel 2018 – 2023, kogus tonni/aastas (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Jäätmeliik	Jäätmekood	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Pliiakud	16 06 01*	16,09	11,84	7,69	7,14	7,89	5,02
Patareid ja akud	20 01 33*	0,10	0,02	0,05	0,03	0,03	0,17
Vanarehvid	16 01 03	15,22	32,89	43,38	41,93	21,42	28,7
Romusõidukid	16 01 04* 16 01 06	5,07	154,95	189,56	117,73	60,52	104,9
Elektri- ja elektroonika-seadmed	20 01 23* 20 01 35* 20 01 36	7,82	13,91	13,24	9,3	11,24	7,39
Plastijäätmed	02 01 04	-	-	-	-	-	-
KOKKU		39,23	213,61	253,92	176,13	101,10	146,18

Patareid ja akud

Tootja on kohustatud kantavate patareide ja akude ning mootorsõidukite patareide ja akude jäätmed tarbijalt turustaja müügikohtade kaudu tagasi võtma tasuta, sõltumata sellest, kas tarbija kavatseb osta uue patarei või aku või mitte. Tootja varustab turustajat kogumiseks vajaliku kogumismahutiga.

Tootja on kohustatud patareide ja akude turustajalt, kohalikult omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama halduslepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt patarei- ja akujäätmed tasuta tagasi võtma.

Patareide ja akude tootjavastutuse kohustusega tegeleb MTÜ EES-Ringlus ja MTÜ Eesti Elektroonikaromu.

Patareid ja akud saab ära anda müügikohas vastavasse kogumiskasti või viia Sillamäe jäätmepunkti.

Romusõidukid ja rehvid

Mootorsõidukite ja nende osade (sh rehvide) tagasivõtmise peavad tootja-vastutuse põhimõttel ellu rakendama ja finantseerima tootjad ja turustajad, kes võivad selle ülesande delegeerida jäätmekäitlejatele.

Romusõiduk on ohtlik jääde, mida tohib käidelda ainult ohtlike jäätmete käitlemise õigust omav ettevõtja. Romusõiduki käitluskoha (kogumiskoht, lammutuskoda) tegevus peab vastama kõikidele seadusega sätestatud nõuetele. Romusõidukite kogumine ja tootjale tagastamine tuleb tootjal korraldada selliselt, et romusõiduki omanikule oleks romusõidukist loobumine võimalikult mugav ning romusõiduki kogumiskohta üleandmine võimalik vähemalt tema elukohajärgse maakonna piires. Romusõidukeid võetakse vastu autolammutustes ja vanametalli vastuvõtupunktides.

Vanarehvide kogumiseks on MTÜ Rehvinglus loonud tootjavastutussüsteemi. Sillamäel saab vanarehve ära anda A-Auto OÜ-sse.

Elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmed

Elektri- ja elektroonikaseadmeid koguvad ja käitlevad peamiselt kaks tootjavastutusorganisatsiooni: Mittetulundusühing Eesti Elektri- ja Elektroonikaseadmete Ringlus ja Mittetulundusühing Eesti Elektroonikaromu. Lambijäätmeid kogub ja käitleb Ekogaisma Eesti OÜ.

Turustaja on kohustatud oma müügikoha kaudu, mille müügi pind on vähemalt 400 m², elektri- ja elektroonikaseadmed kasutajalt tasuta vastu võtma turustava seadmega sama liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud elektriromu või mille väline mõõt ei ületa 25 cm. Kui kodumajapidamises kasutatava elektri- ja elektroonikaseadme turustajal ei ole mööda avalikke teid 10 km raadiuses kodumajapidamiste elektroonikaromude kogumiskohta, peab tootja turustaja müügikoha kaudu füüsiliselt isikult tasuta tagasi võtma talle müüdava seadmega sama liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud elektroonikaromu, sõltumata sellest, kas see füüsiline isik on soetanud või soetab turustajalt samalaadse seadme.

Tootja on kohustatud turustajalt ja kodumajapidamiste elektroonikaromud (ka saastunud) tasuta vastu võtma, sõltumata üleantavate elektroonikaromude arvust. Tootja on kohustatud tagasi võtma kõik elektroonikaromud ka siis, kui alates 1. jaanuarist 2019. a kehtima hakanud kogumise määr 65% on saavutatud.

Elektri- ja elektroonikaseadmeid saab viia kauplusesse (seade ei tohi olla rüüstatud), kust kavatsetakse osta uus samalaadne toode. Lisaks võetakse elektri- ja elektroonikaromusid vastu Sillamäe linna jäätmepunktis ning vastuvõtukoht luuakse Sillamäe linna jäätmejaamas peale jäätmejaama valmimist.

Põllumajandusplast

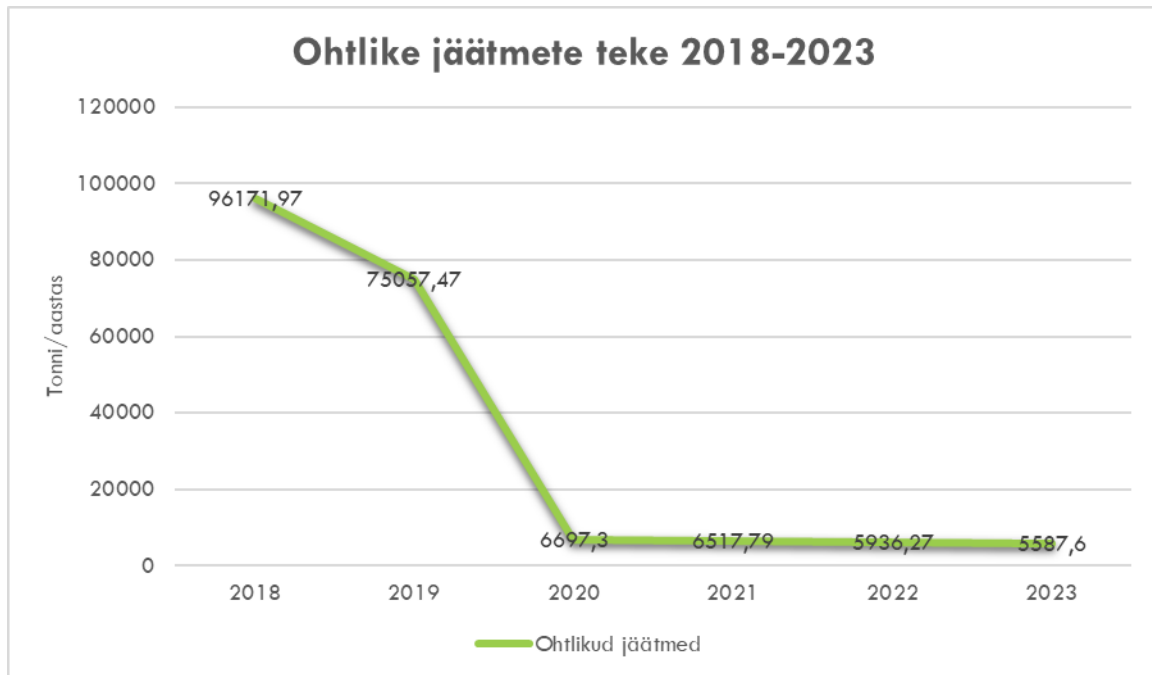
Põllumajandusplasti (jäätmekood 02 01 04) linna territooriumil ei teki ning seda kogutakse peamiselt otse ettevõtete juurest.

4.9 OHTLIKE JÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Jäätmeseaduse § 65 lõike 2 kohaselt kohustub kohalik omavalitsus oma haldusterritooriumil korraldama kodumajapidamistes tekkivate ohtlike jäätmete kogumist ja üleandmist jäätmekäitlejatele.

Ohtlikke jäätmeid tekib nii majapidamistes kui ettevõtetes. Majapidamistes jääb üle peamiselt vanu akusid, patareisid, värvijäätmeid, ohtlikke pakendeid, vanu ravimeid ja päevavalguslampe jmt. Ettevõtetes tekib nii spetsiifilisi tootmisjääke kui majapidamisega sarnaseid ohtlikke jäätmeid. Ohtlikud jäätmed peab eraldama nende tekkekohas, kuna need kujutavad ohtu nii inimese tervisele kui ka keskkonnale.

Ohtlikud jäätmed tuleb viia Sillamäe linna jäätmepunkti või anda üle vastavat õigust omavale jäätmekäitlejale. Ravimid võib lisaks jäätmepunkti viimisele viia lähimasse apteeki.

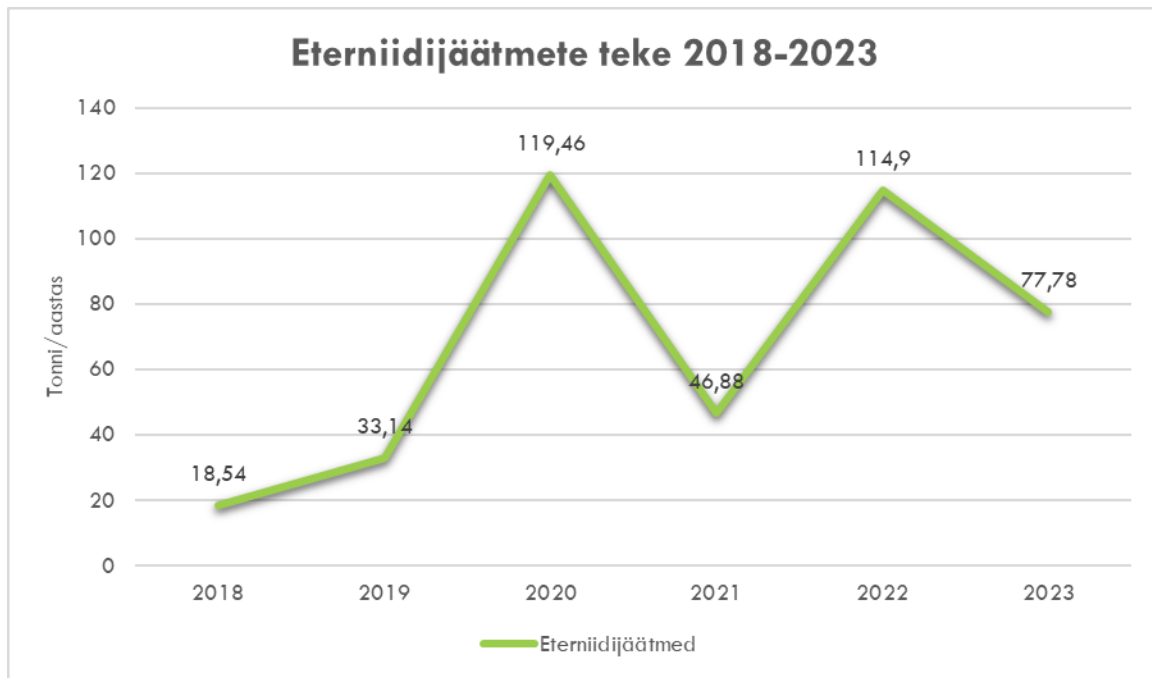
Joonis 11. Ohtlike jäätmete tekkemahud Sillamäe linnas aastatel 2018-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Riikliku statistika kohaselt tekkis vaadeldaval perioodil 2018-2023 aastatel kokku ca 195 969 tonni ohtlikke jäätmeid (joonis 11). 2020. aastal põhjustas hüppelise ohtlike jäätmete teke languse põlevkivituha ja selle settete vabanemine ohtliku jäätme märgistusest.

Siinkohal tuleb arvestada, et koguse arvutamisel on kokku liidetud ohtlikud kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed, ohtlikud ehitusjäätmed, teised ohtlikud jäätmed (näiteks värvijäägid, õlid, filtrid jne) ja ohtlikud tervishoiujäätmed.

Ohtlike jäätmetena käsitletakse ka eterniidijäätmeid ja muid asbesti sisaldavaid ehitusmaterjale. Asbestist materjale enam ehituses ei kasutata, seega tekib kogu ohtlik materjal vanade ehitiste renoveerimise-lammutamise tulemusena.

Võimaluse korral ja projekti rahastusel korraldatakse linnas ohtlike ja eterniidijäätmete kogumisringe. Kogumisringide toimumist rahastatakse osaliselt Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetusprogrammidest.

Joonis 12. Eterniidijäätmete tekkemahud Sillamäe linnas aastatel 2018-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaali).

Ohtlike jäätmete liigiti kogumise edendamiseks ja ohutu käitlemise tagamiseks on oluline:

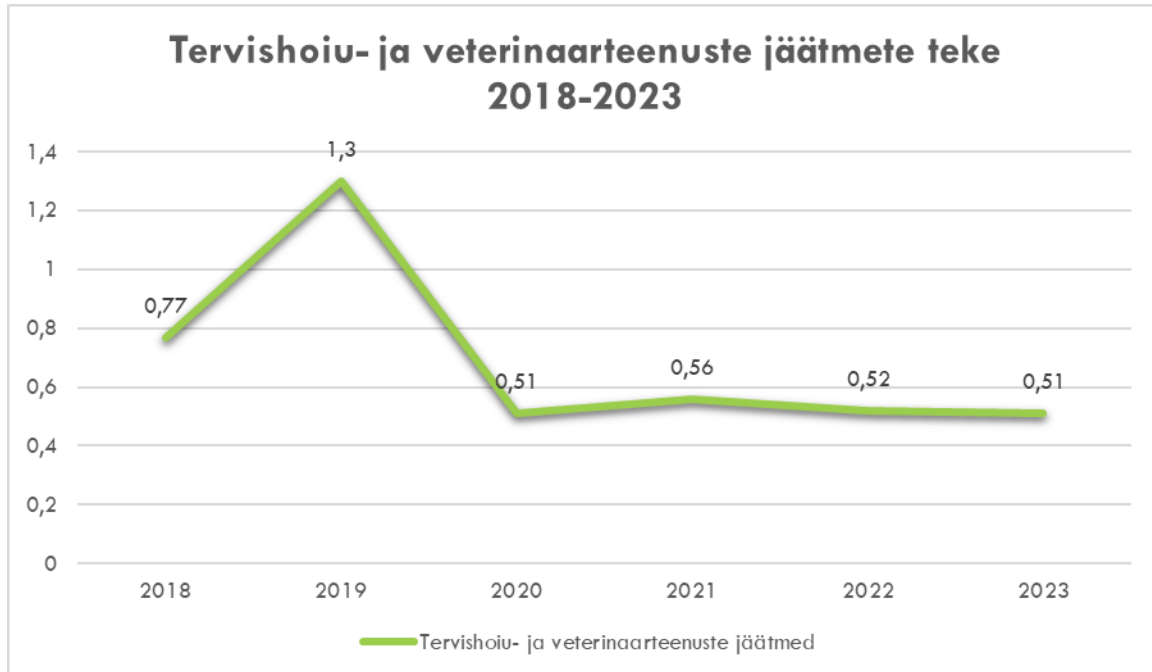
- jätkata ohtlike jäätmete vastuvõtmist Sillamäe linna jäätmejaamas;
- luua vastuvõtukoht rajatavasse Sillamäe linna jäätmejaama;
- võimalusel korraldada ohtlike jäätmete kogumisringe;
- rakendada tegevusi jäätmevaldajate teadlikkuse tõstmiseks nii ohtlike jäätmete kogumise kui üleandmise võimaluste osas.

4.10 TERVISHOIU- JA VETERINAARTEENUSTE KÄIGUS TEKINUD JÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Tervishoiul tekkivate jäätmete käitluse riikliku juhendmaterjali järgi on riiklikul tasandil paika pandud tervishoiu jäätmete kogumispunktid teise ja kolmanda tasandi haiglate juures. Tervishoiuasutustes peab riskijäätmeid koguma kindlasti olmejäätmetest eraldi ja tekkivad jäätmed suunama käitlemiseks riskijäätmete käitlussüsteemi.

Ohtlike jäätmeid tekitavad ettevõtted (sh meditsiinasutused) peavad sõlmima ohtlike jäätmete üleandmiseks lepingu vastavat keskkonnakaitseluba omava ettevõttega. Ohtlike jäätmete kogumiseks peavad ettevõtted rajama või leidma spetsiaalse koha, mis on vastavalt märgistatud, ning kogumiseks tuleb kasutada spetsiaalset jäätmetaarat. Samuti peavad eelnimetatud ettevõtted vastu võtma ettevõttesisesed jäätmekäitluseeskirjad. Ohtlike jäätmete kogumise ja üleandmisega seotud kulud katavad ettevõtted ise. Jäätmete üleandmise tõestamise aluseks on ohtlike jäätmete saatekiri.

Perioodil 2018-2023 on Keskkonnaagentuuri andmetel tervishoiuteenuste jäätmete teket olnud Sillamäe linnas vahemikus 0,51-1,3 tonni aastas (joonis 13).

Joonis 13. Tervishoiu- ja veterinaarteenuste jäätmete tekkemahud Sillamäe linnas aastatel 2018-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Tervishoiuasutuste jäätmete käitlemise täpsed tingimused sätestatakse jäätmehoolduseeskirjas. Tervishoiujäätmete käitlemise juhendmaterjalid on leitavad Terviseameti kodulehelt: <https://www.terviseamet.ee/et/nakkushaigused-menuu/tervishoiutootajale/nakkusohutuse-juhendid-ja-soovitused>

Eesmärgiks on tagada linna haldusterritooriumil tegutsevate tervishoiu- ja veterinaarteenuste osutajate poolt nõuetele vastava jäätmekogumise ja käitlemise korraldamine, teostades selles koostööd nii ettevõtetega kui asjaomaste järelevalveasutustega.

4.11 EHITUS- JA LAMMUTUSJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

Ehitusjäätmed on ehitus-, remondi- ja lammutusjäätmed, mittekasutatav väljaveetav pinnas, puidu, metalli, betooni, telliste, ehituskivide, klaasi ja muude ehitusmaterjalide jäätmed, sh need, mis sisaldavad asbesti ja teisi ohtlikke jäätmeid, mis tekivad ehitamisel ja remontimisel ning mida ehitusobjektil tööde tegemiseks ei kasutata.

Ehitusjäätmete käitlemise küsimused tuleb lahendada juba ehitise projekteerimise etapis. Ehitise vastuvõtmisel tuleb muude dokumentide hulgas esitada öiend jäätmete nõuetekohase käitlemise kohta. Ehitusjäätmete käitlust reguleerib Sillamäe linna

jäätmehoolduseeskiri, mille alusel vastutab ehitusjäätmete nõuetekohase käitlemise eest jäätmevaldaja kuni nende taaskasutamiseni või üleandmiseni jäätmevedajale.

Eraisikud saavad ehitusjäätmepunkti üles anda Sillamäe jäätmepunktis või kasutada jäätmekäitlusettevõtete teenuseid, ettevõtte saavad kasutada jäätmekäitlusettevõtete teenuseid.

Tabel 7. Ehitus- ja lammutusjäätmete tekkemahud Sillamäe linnas aastatel 2018-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaal).

Jäätmeliik	2018	2019	2020	2021	2022	2023
17 01 Betooni-, tellise-, plaadi- või keraamikatootesegud	17,44	116,90	9 626,02	577,42	1 889,08	325,8
17 02 Puit, klaas ja plast	26,84	89,98	140,03	66,24	18,78	55,83
17 03 Bituumenitaolised segud	7 106,67	1290,1	231,88	-	-	1,44
17 04 Metallid	3 900,17	1030,77	1 300,49	1 206,07	969,82	1110,49
17 05 Kivid, pinnas ja süvenduspinnas	111,96	34,98	4661,86	190,66	138,90	103,54
17 06 Asbesti sisaldavad ehitusmaterjalid	18,54	33,14	120,14	46,88	115,53	77,98
17 09 Muu ehitus- ja lammutussegapraht	976,23	919,36	1141,47	499,92	263,81	600,92
KOKKU	12 157,85	3 515,23	17 221,89	2 587,19	3 395,92	2276,0

Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumise peamiseks eesmärgiks on jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine. Eesmärgi täitmisel on peamine roll tööde teostajal, kes mõistliku töökorralduse ja tööde parema organiseerimisega saab ehitus- ja lammutustöödel eelnimetatud jäätmete teket vältida või koguseid vähendada.

Ettevõtte eesmärgiks peab olema:

- 1) suurendada korduskasutatavate materjalide kasutamist;
- 2) vähendada materjalide raiskamist tööde kõigil etappidel;
- 3) vähendada ohtlike ainete kasutamist;
- 4) eraldada ja koguda ehituse kõigis etappides tekkivad ohtlikud jäätmed (asbesti sisaldavad materjalid, saastunud kivid, pinnas, immutatud puit);
- 5) eraldada lammutusjäätmete hulgast turuväärtust omavad materjalid;
- 6) eraldada lammutusjäätmete hulgast materjalid, mis võivad jäätmete edasisel töötlemisel ja kasutamisel põhjustada ehitise kvaliteedi langust.

Ohtlike ehitus- ja lammutusjäätmete kogumine ehitusobjektidel peab toimuma spetsiaalsetes kogumiskonteinerites ning tekkinud jäätmed tuleb otse üle anda ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele.

Metallijäätmed

Metallijäätmete hulka kuuluvad jäätmed, mis peaaesjalikult koosnevad värvilistest metallidest, mustmetallidest või nende sulamitest. Ligikaudu 80% olmejäätmete hulka

liigituvast metallist on metallpakend. Metallijäätmete kokkuostuhind on taganud taaskasutamise, vaid väike osa satub prügilasse koos olmejäätmete või ehitusprahiga. Metallijäätmeid saab üle anda vanametalli kokkuostjatele.

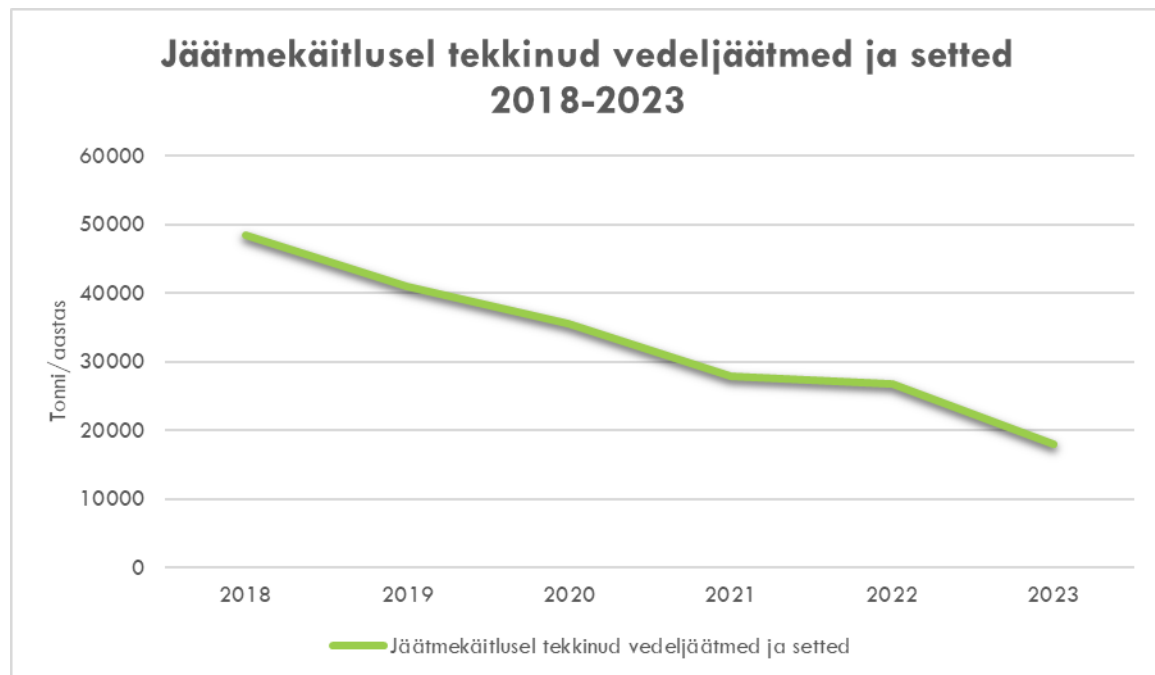
Puidujäätmed

Puidujäätmete taaskasutamisel tuleks eelkõige tähelepanu pöörata nende taaskasutamisele läbi soojusenergia tootmise. Mittepõlevate või raskesti põlevate puidujäätmete kõrvaldamine või taaskasutamine toimub vastavat jäätmekäitleja registreerimistõendit, jäätmeluba või keskkonnakompleksluba omavas jäätmekäitluskohas. Ohtlike ainetega töödeldud puidujäätmeid käsitletakse ohtlike jäätmetena ning need tuleb üle anda otse ohtlike jäätmete käitluslitsentsi ja jäätmeluba omavale ettevõttele.

4.12 TÖÖSTUSJÄÄTMETE KOGUMINE JA KÄITLEMINE

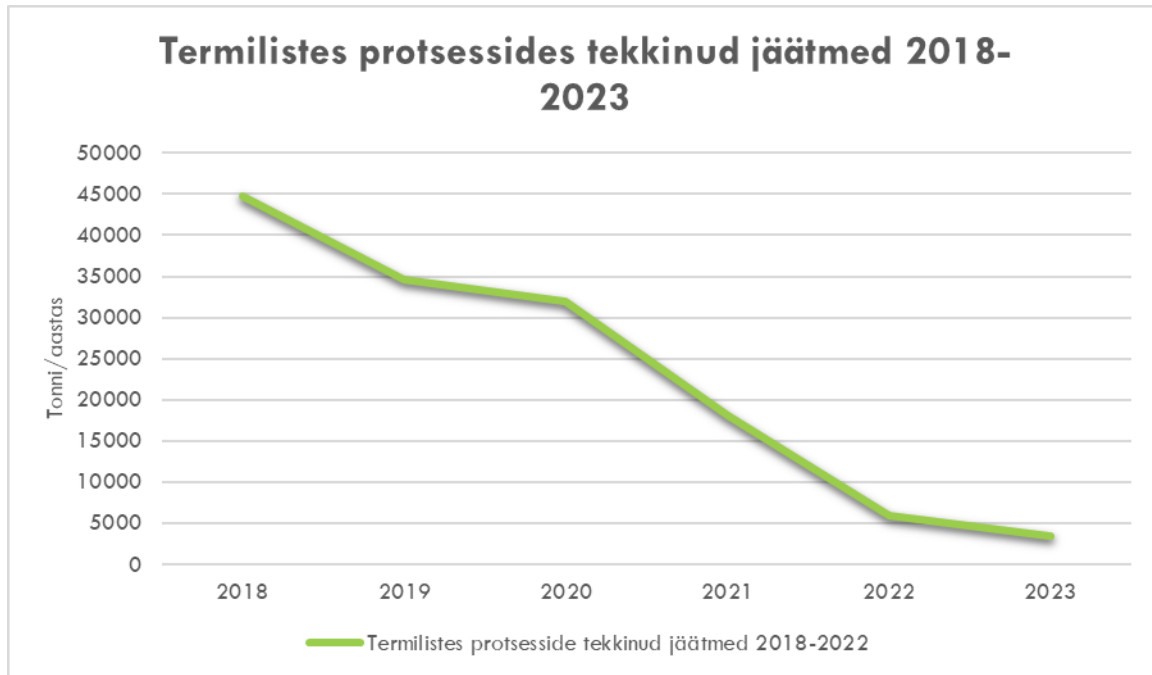
Tööstusjäätmed on tööstuses- ja tootmises majandustegevuseks tekkinud jäätmeid. Kogu Sillamäe jäätmetekkest moodustavad tööstusjäätmed ca 94%.

Vastavalt JATS ja Keskkonnaportaali andmetele tekkis Sillamäe linnas perioodil 2018-2023 kõige enam jäätmekäitlusel tekkinud setteid ja vedeljäätmeid (jäätmenimistu kood 19), mis moodustavad ca 52%, koguseliselt 197 816 tonni ning põlevkivi utmisel tekkinud lendtuhk ja koldetuhk (jäätmenimistu kood 10) ca 39% tööstusjäätmetest, koguseliselt 138 885 tonni. Ülejäänud 17% alla kuuluvad tööstuses ja tootmises tekkinud jäätmed (jäätmenimistu koodiga 06; 12; 13; 16).

Joonis 14. Jäätmekäitlusel tekkinud vedeljäätmete ja settete tekkemahud Sillamäe linnas aastatel 2018-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaali).

Termilistes protsessides tekkinud jäätmetest moodustas 63% põlevkivilendtuhk, 27% põlevkivikoldetuht, 4% raua- ja terasetootmise räbu, 4% turba ja töötlemata puidu põletamisel tekkinud lendtuht ning 2% keevkihtkatelde liiv. Alates 2020. aastast kuuluvad põlevkivituhk ja põlevkivikoldetuht tavajäätmete hulka ehk nimetatud jäätmed vabastati ohtliku jäätmete märgistusest.

Joonis 15. Termilistes protsessides tekkinud jäätmete tekkemahud Sillamäe linnas aastatel 2018-2023 (allikas: JATS ja Keskkonnaportaali).

Põlevkivi utmisel tekkinud lend- ja koldetuht ning vedeljäätmeid käideldakse suletud Sillamäe tuhaladestule rajatud tuhakäitlusseadmes, kus toimub tuha setitamine. Aastatel 2018-2023 tekkinud lend- ja koldetuhtast taaskasutati 100%.

5. OLEMASOLEVATE JÄÄTMEDE KOGUMISSÜSTEEMIDE JA KÄITLEMISTARISTU KIRJELDUS

Jäätmete kokku kogumiseks vajaliku ja kasutajasõbraliku taristu peab omavalitsuse territooriumil tagama kohalik omavalitsus. Eelkõige on selleks jäätmejaamad, avalikud kogumispunktid ning uksest ukseni kogumissüsteemid (korraldatud jäätmevedu, pakendikotiteenus, kogumisringid).

Sillamäe linna haldusterritooriumil on üks korraldatud jäätmeveo piirkond. Alates 01.09.2023 on Sillamäe linnas korraldatud jäätmeveoga hõlmatud segaolmejäätmed, vanapaber ja kartong ning biolagunevad jäätmed. Jäätmeveo teenust osutab vastavalt jäätmeveolepingule OÜ Ekovir.

Jäätmevaldajad on kohustatud korraldatud jäätmeveoga hõlmatud olmejäätmeid koguma liigiti ja jäätmevedajale üle andma alljärgnevalt:

- segaolmejäätmeid – kõik jäätmevaldajad, kellel tekib või kelle valduses on olmejäätmed;
- paber ja kartong - kõigis korterelamutes tuleb paberit ja kartongi koguda eraldi jäätmemahutitesse ja üle anda jäätmevedajale. Üksikelamutes tuleb paberit ja kartongi koguda liigiti. Liigiti kogutud paberi ja kartongi peab üle andma jäätmekäitluskohtadesse või jäätmevedajale. Äri-, tootmis-, teenindus- ja ühiskondlike hoonetega kinnistutel tuleb paberit ja kartongi koguda liigiti. Liigiti kogutud paberi ja kartongi peab üle andma jäätmekäitluskohtadesse või jäätmevedajale. Juhul, kui äri-, tootmis-, teenindus- ja ühiskondlike hoonetega kinnistutel tekib paberi ja kartongi jäätmeid üle 50 kilogrammi nädalas, tuleb need koguda jäätmemahutisse ja üle anda jäätmevedajale;
- biolagunevad jäätmed - kõikides korterelamutes, kus puudub kompostimise võimalus, tuleb biolagunevaid köögi- ja sööklajäätmeid koguda eraldi jäätmemahutisse ja üle anda jäätmevedajale. Biolagunevate köögi- ja sööklajäätmete mahutisse võib koguda aia- ja haljastujäätmed selles ulatuses, mida kogutakse biolagunevate jäätmete mahutisse (nt juhul, kui jäätmevaldajal tekib väike kogus või nt aias kogutud õunad, või muu). Üksikelamutes, paariselamutes ja korterelamutes, kus kompostimise võimalus on olemas, võib biolagunevaid jäätmeid kompostida vastavalt jäätmehoolduseeskirja nõuetele oma kinnistu piires või üle anda jäätmevedajale. Majutuskohtades, toiduainetega kauplevates kohtades, toitlustusasutustes ja muudel mitteelamumaa sihtotstarbega kinnistutel, kus sellised jäätmed tekivad, tuleb biolagunevaid köögi- ja sööklajäätmeid koguda eraldi jäätmemahutitesse ja üle anda jäätmevedajale.

Jäätmemajandusest ülevaate saamiseks jäätmete veost ja jäätmevaldajate paiknemisest on kohalikul omavalitusel kasutada tööriist – jäätmevaldajate register. Jäätmevaldajate registri pidamise eesmärgiks on saada ülevaade kõikidest piirkonna jäätmevaldajatest, nendega seotud jäätmetekkekohtadest ja -mahtudest ning tagada ülevaade jäätmete veost. Jäätmeseaduse alusel peab kohaliku omavalitsuse üksus asutama oma määrusega jäätmevaldajate registri ning kehtestama registri pidamise korra. Sillamäe linn kasutab jäätmevaldajate registrit EVALD.

Jäätmevaldajate registri andmetel on Sillamäe linnas jäätmevaldajaid 1388. Jäätmevaldajate registrisse on kantud ka aiandusühistud.

5.1 JÄÄTMETE ÜLEANDMISE KOHAD

Tabelis 8. on toodud ülevaade jäätmeliikide kohta, mida saab Sillamäel või Sillamäe lähiumbruses üle anda liigiti.

Tabel 8. Liigiti kogutud jäätmete üleandmise kohad

Jäätmeliik	Üleandmise koht
Olmejäätmed	Korraldatud jäätmevedu
Vanapaber ja kartong	Korraldatud jäätmevedu
Biolagunevad jäätmed	Korraldatud jäätmevedu
Pakendijäätmed	Avalik konteinerpark, Tolstoi/Sõtke tn ristmiku parklas olev Sillamäe linna jäätmepunkt või tellida teenus taaskasutusorganisatsioonilt
Klaaspakend	Avalik konteinerpark ja Tolstoi/Sõtke tn ristmiku parklas olev Sillamäe linna jäätmepunkt
Ohtlikud jäätmed	Tolstoi/Sõtke tn ristmiku parklas olev Sillamäe linna jäätmepunkt
Elektri- ja elektroonikajäätmed	Tolstoi/Sõtke tn ristmiku parklas olev Sillamäe linna jäätmepunkt
Suurjäätmed	Tolstoi/Sõtke tn ristmiku parklas olev Sillamäe linna jäätmepunkt
Ehitusjäätmed	Tolstoi/Sõtke tn ristmiku parklas olev Sillamäe linna jäätmepunkt
Vanarehvid	Tallinna mnt 3 f Sillamäe
Vanametall	Oksila OÜ Sõtke külas ning teised vastuvõtupunktid Jõhvis ja Narvas
Romusõidukid	Oksila OÜ Sõtke külas
Asbestijäätmed	Uikala prügila
Kasutuskõlblikud riided, jalanõud, nõud, raamatud, mänguasjad, hobivahendid jne	Uuskasutuskeskused Jõhvis ja Narvas

5.2 SILLAMÄE JÄÄTMEPUNKT

Sillamäe linna jäätmepunkt asub Sõtke ja L. Tolstoi tänava nurgal paiknevas parklas. Plats on asfalteeritud ning piiritletud aiaga. Territoorium on varustatud videovalvesüsteemi ning signalisatsiooniga. Lahtioleku ajal on kohapeal operaator, kes vajadusel annab nõuandeid prügi sorteerimise osas.

Joonis 16. Sillamäe linna jäätmepunkt (allikas: Maa-amet).

Jäätmete vastuvõtmiseks on jäätmepunkti paigaldatud erinevas suuruses konteinerid. Jäätmepunktis võetakse vastu vanapaberit ja kartongi, segapakendeid, klaaspakendeid, ohtlikke jäätmeid, elektroonikaromu, suurjäätmeid, biojäätmeid, ehitus- ja lammutusjäätmeid.

Hiljemalt 31.12.2024 paigaldatakse Sillamäe jäätmepunkti konteiner(id) tekstiilijäätmete kogumiseks.

Jäätmete vastuvõtmiseks on jäätmepunkti paigaldatud erinevate suurustega konteinerid. Jäätmepunkt on avatud esmaspäevast laupäevani 10:00 – 18:00. Jäätmepunkti operaator on AS Meke Sillamäe.

5.3 JÄÄTMEKÄITLUSKOHAD

Jäätmekäitluskohtade rajamisel tuleb arvestada nende kaugust olulisematest omavalitsuse territooriumil asuvatest tõmbepunktidest, et ühildada elanike oluliste tegemistega ka sorteeritud jäätmete ära andmine ja vältida selleks lisakulutuste tegemist. Käesoleval ajal on omavalitsuses jäätmete liigiti kogumiseks kasutuses mitmed erinevad jäätmekäitluskohad ja -viisid.

Jäätmeseadusele vastavalt tuleb jäätmete kõrvaldamisel ja segaolmejäätmete taaskasutamisel, läheduse põhimõtet rakendades, vedada jäätmed lähimasse nõuetele vastavasse prügilasse või jäätmejaama, kus toimub edasine jäätmete töötlemine.

Keskkonnaportaali andmetel on Sillamäe linnas jäätmekäitluskohtadena elanikkonnale kasutamiseks Sillamäe jäätmepunkt L. Tolstoi tänaval. Ülejäänud jäätmekäitluskohad on seotud ettevõtete tegevusega. Sillamäe linnas paikneb 8 registreeritud töötavat jäätmekäitluskohta, Jäätmekäitluskohtade ülevaade on esitatud tabelis 9.

Tabel 9. Sillamäe linna territooriumil registreeritud jäätmekäitluskohad 01.09.2024 seisuga. (allikas: Keskkonnaportal).

Registrikood	Nimetus	Käitaja	Tegevuse liik
JKK4400012	Vanade pliiakude ümbertöötlemise tehas	Ecometal AS	Metallijäätmete, ohtlike jäätmete, tavajäätmete käitluskoht, ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK4400307	Sillamäe reoveepuhasti jäätmekäitluskoht	AS Sillamäe-Veevärk	Bioloogiline töötus
JKK4400364	Kesk 2d ladustusala	AS SilSteve	Rehvihakke ladustamine, vanarehvide käitluskoht, ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK4400076	Kesk 2s Sillamäe SEJ jäätmekäitluskoht	Silpower AS	Puidutuha väetisena ringlussevõtt, tavajäätmete käitluskoht
JKK4400235	L. Tolstoi tn ohtlike jäätmete kogumispunkt	AS Epler&Lorenz	Ohtlike jäätmete käitluskoht, elektroonikaromude käitluskoht
JKK4400335	L. Tolstoi 9 metallijäätmete käitluskoht	Scrap24 OÜ	Metallijäätmete käitluskoht, elektroonikaromude käitluskoht, tavajäätmete käitluskoht
JKK4400384	Sillamäe jäätmemaja	AS Meke Sillamäe	Jäätmejaam. tavajäätmete käitluskoht, ümberlaadimisjaam, vaheladu
JKK4400269	Sillamäe tuhakäitlussõlm ja õlijäätmete vastuvõtt sadamas	AS Ökosil	Ohtlike jäätmete käitluskoht

6. ANDMEID MINEVIKUS SAASTUNUD JÄÄTMEKÄITLUSKOHTADE KOHTA

6.1 JÄÄKREOSTUSOBJEKTID

Sillamäe linna territooriumile jääb üks registreeritud jääkreostusobjekt, milleks on Sillamäe radioaktiivsete jäätmete hoidla. Kinnistu pindala on ca 70 ha ja sihtotstarve on tootmismaa 100%. Jääkreostusobjekt asub tööstustsoonis. Sillamäe radioaktiivsete jäätmete hoidla keskkonnakaitselise saneerimise töid on rahastatud KIK keskkonnaprogrammist aastatel 2007 ja 2008. Hoidla saneerimisprojekt lõppes 2008. aasta detsembris. Vastavalt Radioaktiivsete jäätmete käitlemise riiklikule jäätmekavale (kinnitatud keskkonnaministri 21.07.2015 käskkirjaga nr 688) toimub Sillamäe jäätmeoidla radioaktiivsuse seire vähemalt kuni aastani 2050.a.

6.2 SULETUD PRÜGILAD

Endine Sillamäe tahkete olmejäätmete prügila asub Ida-Virumaal, Vaivara vald lõunaosas, Vaivara külas 7,3 km Sillamäe linnast lõunapool. Prügila kinnistu (katastriüksus 85101:001:0524) omanikuks on Sillamäe linn. Kinnistu pindala on 5,84 ha ja kinnistu sihtotstarbeks on 80% ulatuses jäätmeoidla maa ja 20% tootmismaa. Prügilat kasutati alates 1979. aastast ja suleti lõplikult 2014. aastal. Prügila suleti Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi rahalise toetuse abil.

Prügila järelhooldust teostab Sillamäe Linnavalitsus. Vastavalt Keskkonnaministri 29.04.2004 määrusele nr 38 "Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded" §-le 37 tuleb korraldada pinnavee, nõrgvee, prügilagaasi, põhjavee ja jäätmelademe stabiilsuse seiret ja pidama seiretulemuste arvestust. Viimane seire teostati OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskuse poolt 2024. aastal. Suletud prügila alal on rohumaad, mida korrapäraselt niidetakse. Perioodiliselt teostatakse paikvaatlusi, ebaseaduslikku prügi mahapanekut ei esine.

7. EELMISE JÄÄTMEKAVAS PÜSTITATUD EESMÄRKIDE TÄITMISEST

Sillamäe linna jäätmekava 2019-2023 (edaspidi eelmine jäätmekava)¹⁵ oli koostatud jäätmehoolduse strateegiliseks kavandamiseks.

Eelmise jäätmekava peaeesmärgiks oli jäätmekäitluse hierarhiat järgiv säästev jäätmehooldus, mis oli ka Riigi jäätmekava 2014-2020 eesmärk. Eelmise jäätmekava eesmärgid olid:

- jäätmetekke vältimine;
- segaolmejäätmete koguse vähenemine liigiti kogutud olmejäätmete arvelt;
- ohtlike jäätmete tekke vähendamine;
- jäätmete taaskasutamise osatähtsuse suurendamine klaasi, plastiku ja paberi osas;
- ladestatud olmejäätmete vähendamine elaniku kohta.

Eesmärkideni jõudmiseks koostati tegevuskava, mis oli eelmises jäätmekavas 4. peatükk. Tegevuskavas täpsustati konkreetselt tegevused ja nende elluviimise aeg, mis aitavad kaasa strateegiliste eesmärkide saavutamisele. Alljärgnevas tabelis 10 on toodud hinnang eelmise jäätmekavas seatud eesmärkide täitmisele.

¹⁵ Sillamäe linna jäätmekava 2019-2023 (<https://www.riigiteataja.ee/akt/411062019044>)

Tabel 10. Eelmise jäätmekava perioodi eesmärkide täitmine

TEGEVUS	ELLUVIIMINE
I strateegiline eesmärk: vältida ja vähendada jäätmeteket, sh vähendada jäätmete ohtlikkust	
Uuskasutuskeskuse kogumisringide korraldamine ja/või Uuskasutuskeskuse poolt kokkukandekohtade loomine Sillamäel koostöös MTÜ-ga Uuskasutus	Teostamata
Tekstiili ja rõivaste kogumiseks riidekonteinerite paigaldamine linnaruumi koostöös Humana Sorteerimiskeskus OÜ-ga.	Teostamata
Tarbijate pidev teavitamine läbi linnalehe ja meedia	Pidev teostamine
Juhendmaterjali koostamine (jäätmehoolduse juhised ja linna koduleht)	Teostatud
Teavitustöö koolides ja lasteaedades jäätmekäitlustundide läbiviimise ja jäätmevaldkonna esinejate esinema kutsumise kaudu	Teostatud
Teadlikkust parandavate kampaaniate korraldamine koostöös tootjavastutusorganisatsioonidega ja Eesti Pandipakend OÜ-ga	Teostamata
Mereprügi vältimiseks tuleb mereranda paigaldada avalikuks kogumiseks mõeldud olmejäätmete konteinerid ja koostöös tootjavastutusorganisatsioonidega pakendijäätmete kogumiskonteinereid	Teostatud
II strateegiline eesmärk: võtta jäätmed ringlusse või neid muul viisil maksimaalsel määral taaskasutada	
Korraldatud jäätmeveo hanke läbiviimine peale olmejäätmete kogumissüsteemi muutmise otsust	Teostatud, hange viidi läbi 2023
Kohustada ettevõtteid koostama ettevõtte jäätmekava	Teostamata
Kohustada hanke võitnud vedajat koguma suurjäätmeid vähemalt kaks korda nädalas kokkulepitud kogumiskohtadest	Teostamata, antud nõuet ei rakendatud hankes
Aiandusühistute sissepääsude juurde tuleb paigaldada konteinerid, kus saab ära anda segaolmejäätmeid ning paberi- ja kartongijäätmeid	Teostatud
Jäätmejaama uue eskiislahenduse, ehitusprojekti ja eelarve ning finantstoetuse saamiseks rahastustaotluse koostamine	Teostatud
Jäätmejaama rajamise ehitushanke korraldamine ja ehitustöö teostamine	Teostamata, puudub vastav toetusmeede
Tänavapühkmete ja lume ladustusplatsi ehitushanke korraldamine ja ehitustöö teostamine	Teostamata, puudub vastav toetusmeede
Biolagunevate köögijäätmete kogumise muutmine kohustuslikuks peale uue korraldatud jäätmeveo hanke läbiviimist	Teostatud
Aia- ja haljastujäätmete käitlemiseks linna jäätmejaama juurde kompostväljaku rajamise ehitushanke korraldamine ja ehitustöö teostamine	Teostamata, puudub vastav toetusmeede
Aia- ja haljastujäätmete kogumisringide korraldamine linnaosades peale kompostväljaku rajamist	Teostamata, puudub vastav toetusmeede väljaku rajamiseks
Toitlustus- ja kaubandusettevõtetes ning asutustes, kus	Teostatud

toimub tootlustamine, biolagunevate köögi- ja sööklajajäätmete kogumise muutmise kohustuslikuks	
Eramajade elanike hulgas köögijäätmete kompostimise populariseerimine selleks ettenähtud, kahjurite eest kaitstud kompostimisnõudes (kompostrites)	Tegemata
Pakendikonteinerite võrgustiku suurendamine ja asukohtade valimine selliselt, et need asuksid elanikkonnale lähedal ja käidavates kohades	Teostatakse jooksvalt
Aiandusühistute Sillamäe Družba, Sillamäe Sputnik ja Lepa sissepääsude juurde segapakendi konteinerite paigaldamine	Teostamisel
Ohtlike jäätmete vastuvõtu alustamine jäätmejaamas peale selle rajamist	Toimub olemasolevas jäätmepunktis
Ohtlike jäätmete vastuvõtu jätkamine ja kogumisringide korraldamine	Teostatakse jooksvalt
Patareide ja akude üleandmise võimaluse säilitamine müügikohtades	Kogumine on tagatud TVO-de poolt
Probleemtoodete üleandmise võimaluse tekitamine rajatavas jäätmejaamas	Teostamata, puudub vastav toetusmeede jäätmejaama rajamiseks
Elektri- ja elektroonikajäätmete kogumise teostamine koos ohtlike jäätmete kogumisringiga	Teostatakse jooksvalt
Sorteeritud ehitus- ja lammutusjäätmete koguste vastuvõtmise jätkamine tegutsevas jäätmemajas	Teostatakse jooksvalt, võetakse vastu jäätmepunktis
III strateegiline eesmärk: vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski, tõhustades muuhulgas seiret ja järelevalvet	
Jäätmevaldajate registriga EVALD liitumine ning registriandmete pidev ajakohastamine, registri registreerimine riigi infosüsteemi haldussüsteemis	Teostatud
Jäätmevaldajate registri alusel järelevalve teostamine	Teostamata
Illegaalsete ladestuskohtade asukohad kaardistada ja varustada mahapanekut vähendada keelavate siltidega ning perioodiliselt üle vaadata	Teostamata
Illegaalsetesse ladestuskohtadesse paigaldada järelevalve eesmärgil ajutised kaamerad	Teostamata
Ulaladestamise vähendamiseks on vajalik laiendada jäätmete äraandmise võimalusi jäätmejaama rajamise näol	Teostamata, puudub vastav toetusmeede
Ehitus- ja lammutusjäätmete nõuetekohase käitlemise kontrollimiseks jätkata jäätmeõiendi ning jäätmete nõuetekohast käitlemist tõendavate dokumentide nõudmist kasutusloa taotlemisel sh pistelise järelevalve teostamine linna ehitusobjektidel	Teostamisel jooksvalt, lisaks on kontrolli teostanud Keskkonnaamet
Suletud prügilate/jäätmehooldlate sulgemisjärgse seire teostamine	Teostamisel, toimub vastavalt sulgemiskava tingimustele

Suur osa teostamata tegevustest on jäänud elluviimata seetõttu, et eelneva jäätmekava perioodil planeeritud investeeringuteks puudus vastav toetusmeede. Kuna teostamata tegevused on endiselt ajakohased ja vajalikud jäätmehoolduse arendamiseks ja

edendamiseks, on need tegevused võetud eesmärgiks ka käesoleva jäätmekava perioodiks.

8. HINNANG JÄÄTMEVOOGUDELE TULEVIKUS

Peamised jäätmeteket mõjutavad tegurid on üldine majanduslik olukord ning rahvaarvu muutus. Reeglina suureneb olmejäätmete teke koos elanikkonna majandusliku seisundi paranemisega ning elanikkonna pideva vähenemisega kaasneb ka jäätmetekke vähenemine.

Viimastel aastatel on Sillamäe linnas olmejäätmete teke olnud langustrendis. Perioodil 2018-2023 koguti aastas keskmiselt 4569 tonni olmejäätmeid ehk elaniku kohta 361 kg/aastas. Segalmejäätmete koguseid hinnates võib eeldada, et tulevikus nende jäätmete kogused vähenevad ja mida paremini on kättesaadav muude jäätmete liigiti kogumine ja tõhusam järelevalve ning teavitust, seda kiirem on langustrend.

2023. aasta lõpus rakendunud uus korraldatud jäätmeveosüsteem on statistika kohaselt andnud positiivse tõuke köögi- ja sööklajäätmete ning vanapaberi liigiti kogumisele. 2021. aastal valminud SEI Tallinna poolt tehtud uuringu „Toidujäätmete ja toidukao teke Eestis toidutarneahelas“¹⁶ tulemuste põhjal tekib Eestis elaniku kohta 127 kg köögi- ja sööklajäätmeid aastas. Seega köögi- ja sööklajäätmete teke jääb tulevikus suurusjärku 1500 tonni aastas. Vanapaberi liigiti kogutud kogused jäävad hinnanguliselt vahemikku 200-250 tonni aastas.

Perioodil 2018 – 2023 on pakendijäätmete kogus elaniku kohta olnud keskmiselt 36 kg/a. Pakendijäätmete teke on aastast 2021 olnud tõusutrendis, keskmiselt 55 tonni/aastas. Seoses sorteerimisharjumuste paranemise ning pideva pakendite hulga tõusuga, on ka edaspidi oodata pakendijäätmete tekke kasvu, mis järgneva viie aasta jooksul võib kasvada kuni 875 t/a.

Tekstiilijäätmeid seni liigiti kogutud ei ole. Alates 01.01.2025 tuleb tekstiilijäätmeid koguda eraldi ja segalmejäätmete hulka neid panna ei tohi. Segalmejäätmed sisaldavad keskmiselt 5,81% tekstiilijäätmeid, mille alusel saab hinnata, et tulevikus peaks liigiti kogutavate tekstiilijäätmete teke jääma suurusjärku 100 - 132 tonni/aastas.

Elektroonikajäätmete teke ja oluliselt ka suurjäätmete teke on viimastel aastatel olnud langustrendis. Majanduslangusel ja hindade tõusul on siinkohal kindlasti oma mõju jäätmetekke vähenemisel. Viimaste aastate inflatsioon on mõjutanud elanikkonna ostujõudlust ja sundinud üle vaatama oma tarbimisharjumusi, mistõttu suuremate ja kallimate toodete väljavahetamist kaalutakse põhjalikumalt. Järgnevatelt aastatel elektroonikajäätmete ja suurjäätmete teke pigem väheneb.

¹⁶ SEI Tallinn „Toidujäätmete ja toidukai teke Eesti toidutarneahelas“ uuringu lõpparuanne

(<https://kliimaministeerium.ee/sites/default/files/documents/2021-07/Uuring%20Toiduj%C3%A4%C3%A4tmete%20ja%20toidukao%20teke%20Eesti%20toidutarneahelas%20%282021%29.pdf>)

Teiste jäätmeliikide (suurimateks on ehitus- ja lammutusjäätmete, erinevad tootmisjäätmekad) teket mõjutab enim era- ja ettevõtlussektori tegevused antud jäätmekad tekitamisel, mis omakorda on mõjutatud üldises majandusolukorrast ning linna uute ettevõtetekad tekkimisest.

Euroopa Liidu poolt ellu kutsutud kliimaneutraalsuse saavutamine ja ringmajanduslikule majandusmudelile ülemineku eesmärk nõuab muutusi ka jäätmekad käitlemises, pannes fookuse jäätmekad materjalide väärimdamisele. Jäätmekad minimaalses mahus sorteerimisest ja ajutisest vaheladustamisest enam ei piisa ning vältimatu on uute investeeringute teostamine kaasaegsetesse sorteerimis- ja ringlussevõtu lahendustesse. Riigi poolt planeeritavad uued piirangud jäätmekad ladestamisel annavad omakorda positiivse tõuke liigiti kogumise süsteemi arengule ja vajalikkusele, mis omakorda peaksid looma eeldused kvaliteetsema andmestiku tekkeks kõikide jäätmeliikide osas.

9. JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE

Jäätmekad vältimine on jäätmekad hierarhia kõige prioriteetsem tase, mida tuleks arvestada ja eelistada jäätmekad käitluse korraldamisel. Jäätmekad vältimise alla loetakse:

- otsest vältimist – mõistlik tarbimine, keskkonda ja ressursse säästev tootmine
- korduskasutust – toote uuesti kasutamine esialgsel otstarbel
- korduskasutuseks ettevalmistamist – remontimine, ümberdisainimine, kontrollimine jne.

Jäätmekad vältimise võimalused sõltuvad paljudest teguritest nagu majandusolukord, tarbijate teadlikkus, ressursitõhususe ja jäätmekad vältimise meetmekad rakendamise ulatus jne.

Olmejäätmekad tekke vältimise edendamisel on peamine roll täita elanikkonnal, kelle teadlikkusest ja tarbimisharjumustest sõltub suuresti nii pakendijäätmekad, toidujäätmekad kui ka muude olmejäätmekad tekkekoguse vähendamine. Elanikkonna teadlikkuse tõstmisel, teabe levitamisel ja jäätmekad vältimisele suunatud initsiatiivide toetamisel ning vastavate tingimustekad loomisel (nt kasutatud toodetekad korduskasutuseks tingimustekad loomine) on omakorda võtmeroll kohalikul omavalitsusel. Oluline on arvesse võtta, et elanikel ja ettevõtetel peab olema võimalus panustada jäätmekad vältimisse ja korduskasutusse.

Jäätmekad vältimisele aitab olulisel määral kaasa teadlikkuse tõstmine, mis on suunatud nii omavalitsuse, ettevõtetekad kui ka tarbijate/elanikkonna teadlikkuse ja teadmistekad suurendamiseks.

Korduskasutuse suurendamiseks on üheks võimaluseks luua uues planeeritud jäätmejaamas tingimused, kus inimestel oleks võimalik ära anda kasutatud ja kasutuskõlblikku mööblit, kodumasinaid, kasutatud rõivaid jne.

9.1 AVALIKEL ÜRITUSTEL JÄÄTMETEKKE VÄLTIMINE

Kõikidel avalikel üritustel tuleb rakendada jäätmete liigiti kogumist. Tulenevalt 02.07.2019. a jõustunud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivist (EL) 2019/904 teatavate plasttoodete keskkonnamõju vähendamise kohta, on vajalik rakendada meetmeid, millega tagatakse ühekordselt kasutatavate plastist joogitopside (sh nende korkide ja kaante) ja toidupakendite tarbimise pidev vähenemine. Lisaks tuleb avalikel üritustel soosida liigiti jäätmete kogumist, et vältida biolagunevate, pakendijäätmete ja olmejäätmete segunemist. Avalikel üritustel peab toidu ja joogi serveerimiseks kasutama korduskasutatavaid anumaid ja söögiriistu (alates 01.01.2024).

9.2 TOIDUJÄÄTMETE TEKKE VÄLTIMINE

2021. aastal valminud SEI Tallinna poolt tehtud uuringu „Toidujäätmete ja toidukao teke Eestis toidutarneahelas“¹⁶ andmetel tekib Eestis aastas ligikaudu 167 000 t toidujäätmeid ehk elaniku kohta 127 kg toidujäätmeid aastas. Uuringu andmetel tekib kõige suurem osa Eesti toidujäätmetest eri sektorite võrdluses kodumajapidamistes, mis moodustas kodudes tekkinud toidujäätmete kogus üle 48% kogu tekkivast toidujäätmete kogusest. Kodumajapidamistele järgnevad toidujäätmete tekkes toidutööstus, esmatootmine, seejärel kaubandus ning toitlustusasutused.

Kui vaadata eraldi vaid toidukadude võrdlust eri sektorite lõikes, näeme, et ka see on Eestis suurim kodumajapidamistes (40% kogu Eesti toidukadudest). Kodumajapidamistele järgnevad toidukadude koguste poolest kaubandus (24%), esmatootmine (23%), toitlustusasutused (9%) ning toidutööstus (4%). Eesti toidujäätmetest poole ehk ligikaudu 84 000 tonni aastas moodustab toidukadu ehk toiduna raisku läinud toit.

Seega tuleb vähendada toidujäätmete teket kodumajapidamistes teadvustades elanike seas neid põhjusi, miks toidujäätmed kodudes tekivad ja kuidas seda vältida. Kodudes visatakse toitu ära mitmel põhjusel:

- toidupakendil olev „parim enne“ või „kõlblik kuni“ kuupäev on möödunud
- korraga on valmis tehtud liiga suur ports toitu
- eelmise päeva toidu ülejääk ei tundu enam isuäratav
- puu- või köögivilja ei näe enam hea välja
- valmisatud toit ei ole lihtsalt maitsev
- leib-sai on läinud kõvaks või hallitama
- laps ei söö oma taldrikut tühjaks
- poest on ostetud liiga suur kogus toitu ja seda ei jõua ära tarbida
- kuna poest ostetud värsketele toiduainetele on vaja ruumi teha, visatakse vanemad toiduained ära jne.

Toidu raiskamise vähendamiseks tuleks suunata inimeste tähelepanu toidu raiskamisele, õpetada toidu säilitamist (külmikukombeid), luua võimalusi toidujagamiseks jms. Toidukadu saab mitmel moel vähendada ka restoranides, kauplustes, koolides, lasteaedades, avalikel üritustel jm. Selleks tuleb osapooltel (sh linnavalitsus, toitlustajad, turustajad, toidupank, laste rikaste perede esindajad jne) teha omavahel koostööd.

9.3 MERE- JA MUUDE VEEKOGUDE PRÜGI VÄLTIMINE

Sillamäe linn piirneb põhjast Soome lahega. Meri pakub elanikele ja külastajatele võimalust kalastamiseks, turismiks, veespordiks ja teisteks meeldivateks tegevusteks.

Prügi satub merre eelkõige järgmistest allikatest:

- rannas ja mujal looduses puhkajad, rannaaladel korraldatud üritused
- rannas jookide kaasamüüjad ja kaasaostjad
- inimesed tänavalt (nt suitsukonid sademevee kanalisatsioonis)
- hobikalastajad, hobilaevandus
- kalandus, laevandus, sadamad
- prügi edasikanne tuule ja veega.

Mereprügi materjal on valdavalt plast ja plastist pakendijäätmed, sh joogipudelid ja kilekotid.

Sillamäe kui merepiiri omav omavalitsus peaks rakendama meetmeid, mis aitavad vältida ja vähendada jäätmete sattumist linna territooriumilt merre. Mereprügi vältimiseks tuleks:

- suvisel perioodil mereranda paigaldada avalikuks kogumiseks mõeldud olmejäätmete ja pakendijäätmete lisakogumiskonteinereid;
- korraldada prügikoristustalguid rannaaladel, kogukondi ja eraisikuid abistada ja toetada selliste talgute korraldamisel.
- Tühjendada jäätmemahuteid piisava sagedusega ületäitumise vältimiseks;
- tõsta elanike ja külastajate teadlikkust prügi merre sattumise allikatest ja ohtlikkusest.

9.4 JÄÄTMETE LADESTAMISE VÄLTIMINE JA VÄHENDAMINE

Sillamäe linnas kogutavate jäätmete käitlemisel on eesmärgiks nende taaskasutusse suunamine suurimas võimalikus mahu. See eesmärk kehtib kõikide jäätmeliikide osas. Jäätmete ladestamise vältimiseks on vajalik tagada järgmiste tegevuste tulemuslikkus:

- tagada jäätmete tekkekohal liigiti kogumine kõrge liigilise ja jäätmematerjalide füüsilise puhtuse osas;
- jäätmetele käitlusteenuste eraldi hankimine, kus on eelistatud jäätmete taaskasutamise toimingute rakendamine. Taaskasutamise toimingud peavad olema otstarbekad, s.t ei tohi tekitada täiendavaid ebamõistlikke keskkonnamõjuseid ega olla jäätmevaldajatele ebamõistlikult kalli hinnaga teenus;
- tugevdada koostööd teiste kohalike omavalitsustega pikaajaliselt toimivate ja vajaminevaid tulemusi tagavate käitluslahenduste arendamisel;
- luua selged regulatiivsed tingimused ja propageerida biolagunevate jäätmete kohtkompostimise võimalusi;
- teostada süsteemseid teavitustegevusi jäätmete liigiti kogumise kvantiteedi ja kvaliteedi tõstmiseks;
- jätkata korraldatud jäätmeveo mudeli arendamist;
- jätkata biolagunevate jäätmete äravedu korraldatud jäätmeveo raames ka järgneval jäätmeveo perioodil;
- rajada kompostiväljak biolagunevate jäätmete kompostimiseks;
- luua korduskasutusfunktsioon rajatavasse jäätmejaama;
- vajadusel liikuda pakendijäätmete kogumisel kohtkogumise poole ja liita pakendijäätmete kogumine korraldatud jäätmeveosse.
- aeg-ajalt hinnata pakendipunktide võrgustiku toimimist ning sealjuures jälgida, et pakendikonteinerite arv vastaks nõuetele ja vajadusele.

9.5 KESKKONNASÄÄSTLIKE LAHENDUSTE RAKENDAMINE ASJADE JA TEENUSTE HANKIMISEL

Jäätmetekke vältimisel ja vähendamisel on oluline rakendada ringmajanduse põhimõtteid ja tegevuse elukaare hindamise tegevusi kõikide Sillamäe linna poolt ostetavate teenuste ja asjade osas, samuti linna õigusaktide tingimuste kujundamisel, mis avaldavad mõju ressursside kasutamisele (nt ehitustegevustes ringmajanduse põhimõtete rakendamise nõudmine).

Keskkonnasäästlikud riigihanked on üheks parimaks võimaluseks hankida parima keskkonnamõjuga teenuseid ja varasid.

Keskkonnasäästliku riigihankena defineeritakse Euroopa Liidus protsessi, mille käigus avalik sektor soetab toote, teenuse või töö, millel on vähendatud keskkonnamõju kogu elutsükli vältel võrreldes seda toote, teenuse või tööga, millel on samasugune primaarne funktsioon.

Keskkonnasäästlike riigihankeid on kolme peamist tüüpi:

süsteemi tasandi hanked: ostja kasutab riigihanget toote ostmisel lepinguna nii, et tekib toote taas- või korduskasutus. Üheks võimaluseks on osta toode koos kohustusega see tarnijal tagasi võtta ja taaskasutada (ka rent, liising) või soetada toote asemel kasutusteenus.

Tarnija tasandi hanked: hankija kirjeldab hangitava toote või teenuse loomise protsessi nii, et see vastaks ringmajanduse põhimõtetele.

Toote tasandil: hankija kirjeldab hangitava toote/teenuse tehnilised omadused, mis väljendavad selle toote/teenuse keskkonnasäästlikust.

10. JÄÄTMETE KOGUMISSÜSTEEMI ARENDAMINE

10.1 JÄÄTMETE LIIGITI KOGUMISE JA TAASKASUTAMISE EDENDAMINE

Jäätmeseadus määrab Sillamäe linna ülesandeks korraldada jäätmete liigiti kogumist selliselt, et oleks tagatud nende taaskasutamine võimalikult suures ulatuses. Liigiti kogumise edendamisel on kandvaks eesmärgiks jäätmeseaduse § 136³ lõigetes 1 ja 2 nimetatud olmejäätmete ringlussevõtu sihtarvude täitmine. Kõik taaskasutamise, s.h ringlussevõtu sihtarvud on esitatud peatükis 11 jäätmehoolduse eesmärgid tabelis 11.

Jäätmekava koostamise ajal on võimalik olemasolevate andmete põhjal statistiliselt hinnata, millisel määral on Sillamäe linn erinevaid jäätmeliike liigiti kogunud. Samas puuduvad andmed, millises mahu ja millisel viisil on Sillamäe linna jäätmeid realselt taaskasutusse suunatud. Liigiti kogumine ei tähenda automaatselt jäätmete taaskasutamist ega ringlusse suunamist.

Liigiti kogumise edendamiseks on vajalik rakendada nõuetekohane kogumislahendus kogu Sillamäe linna haldusterritooriumil ja kõikide jäätmevaldajate osas, s.t hõlmata korraldatud jäätmeveoga kõik jäätmevaldajad ning teostada regulaarset järelevalvet liigiti kogumise kvaliteedi osas.

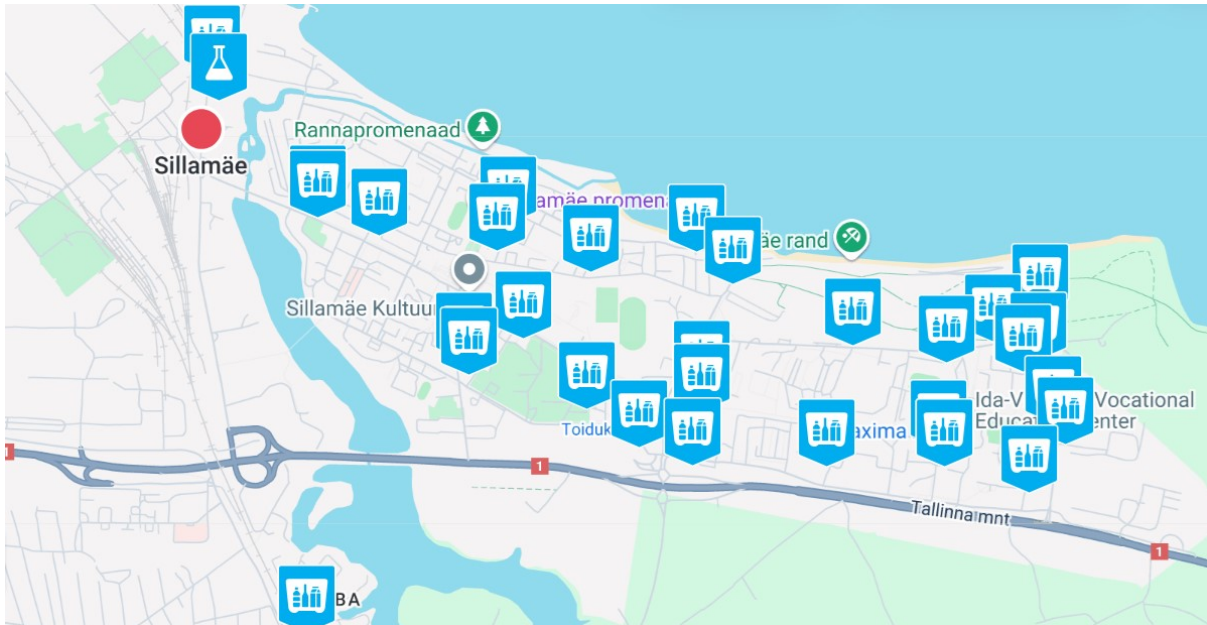
Käesoleva jäätmekava perioodil on liigiti kogumise ja taaskasutamise vaates kaks peamist eesmärki:

- 1) biolagunevate jäätmete tekkekohal liigiti kogumine ja kompostimine, mis annab määrava mõju olmejäätmete taaskasutamise edendamisele.
- 2) muude olmeliste jäätmeliikide tekkekohal kogumine viisil, mis võimaldab nende jäätmeliikide edasist taaskasutamist ladestamise ja energeetilise kasutuse asemel.

Antud eesmärgi saavutamise aluseks on Sillamäe linna jäätmehoolduseeskiri, milles määratakse tingimused jäätmete veole ja käitlemisele.

10.2 PAKENDITE JA PAKENDIJÄÄTMETE KÄITLEMISE KAVA

Pakendijäätmete kogumine toimub avaliku pakendikonteinerite võrgustiku abil. Sillamäe linna on paigaldatud 45 konteinerit.

Joonis 17. Pakendikonteinerite asukohad Sillamäe linnas (allikas: www.kuhuviia.ee).

Pakendiseaduse § 17¹ kohaselt peab taaskasutusorganisatsioon tagama, et kogumiskohtade tihedus iga taaskasutusorganisatsiooni kohta oleks järgmine:

- 1) kui tiheasustusega alal on asustustihedus rohkem kui 1000 elaniku ühel ruutkilomeetril – vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 500 meetri raadiuses;
- 2) kui tiheasustusega alal on asustustihedus rohkem kui 500 elaniku ühel ruutkilomeetril – vähemalt üks kogumiskoht jäätmevaldajast 1000 meetri raadiuses;
- 3) kui asustustihedus on alla 500 elaniku ühel ruutkilomeetril – kohaliku omavalitsuse territooriumil paiknevates asulates, arvestusega üks kogumiskoht 500 elaniku kohta.

Vajaminevate pakendijäätmete kogumiskohtade miinimumarvu arvutamiseks, kui asustustihedus on rohkem, kui 1000 elaniku ühel ruutkilomeetril, jagatakse asustusüksuse pindala 0,785-ga. Selle alusel peab kolme taaskasutusorganisatsiooni peale kokku paiknema linna territooriumil 45 konteinerit. Minimaalne nõue segapakendi kogumiseks konteinerite arvu näol on täidetud.

Pakendiseadus sätestab, et kogumiskonteinerite miinimumarv ja miinimummaht ning nende tühjemdamissagedus lepitakse iga kogumiskoha kohta kokku taaskasutusorganisatsiooni ja kohaliku omavalitsuse vahel. Olemasolevate pakendijäätmete jaotus taaskasutusorganisatsioonide vahel on välja toodud peatükis 4.5 tabelis 4.

Olulisemad nõuded pakendijäätmete kogumisele ja käitlemisele:

- jäätmete kogumine avalikus ruumis peab toimuma visuaalselt ühesuguse välimusega ja tähistusega ning heas korras olevate kogumisvahenditega.

- kogumisvahendid ei tohi tekitada mitte mingeid häiringuid. Häiringu vältimise ja tagajärgede likvideerimise eest (ilma piiranguteta) vastutab kogumisvahendi omanik ja/või haldaja sõltumata häiringu olemusest.
- kogumisvahendite heakorra, s.h kogumisvahenditest tuleneva jäätmereostuse likvideerimise eest vastutab kogumisvahendi omanik ja/või haldaja.
- jäätmete kogumist ja vedu teostakse suletud veovahendiga viisil, mis välistab jäätmetest tulenevate häiringute tekkimise ja leviku.

Jäätmete liigiti kogumise edendamine eeldab jätkuvat ja regulaarset teavitamist. Teavitustöö käigus tuleb infot levitada meedias, ajalehes, internetis, kauplustes, linna avalikes teabepunktides. Vajalik on pidev inimeste informeerimine pakendite liigiti kogumise vajadusest ning pakendijäätmete konteinerite sihtotstarbest vältimaks pakendikonteinerite kasutamist olmejäätmete tarbeks.

Tänaseks on kõikidel kortermajadel olemas mahutipark segaolmejäätmete, biolagunevate jäätmete ja vanapaberi liigiti kogumiseks. Pakendijäätmete liigiti kogumiseks on planeeritud ümber paigutada pakendijäätmete kogumispunktide võrgustik. Kuna avalik kogumisvõrk kui anonüümne lahendus, soosib liigiti kogumise nõuete rikkumist ning toob kaasa pidevaid jäätmereostusi, tuleb olemasolevate konteinerite asukohad ja kogumispunktide arv üle vaadata. Asukohad tuleb valida selliselt, et need asuksid elanikkonnale lähedal ja käidavates kohtades.

Lisaks avalikule pakendijäätmete kogumispunktide võrgustikule, jääb võimalus kohtkogumist ise korraldada, tellides vastav teenus taaskasutusorganisatsiooni poolt.

Pakendite tekkekohas kogumine pakendikoti või konteineri teenusena eramajadele, kortermajadele ja asutustele on üks arengusuundadest pakendijäätmete liigiti kogumise efektiivsuse suurendamisel. Pakendikotiga väravast või pakendikonteineriga hoovist pakendite kogumine on oluliselt mugavam kui avaliku pakendipunkti kasutamine ja sellisel moel on taaskasutusorganisatsioonidel võimalik koguda paremini sorteeritud ja puhtamaid pakendijäätmeid. Tekkekohal kogumisega välditakse avalike pakendikonteineritega kaasnevat risustamist.

Jäätmekava koostamisega paralleelselt on riigil välja töötamisel jäätmereform. Olenevalt sellest, millised nõuded kehtestatakse jäätmeseadusesse ja pakendiseadusesse, tuleb vastavalt kohendada ka Sillamäe linnas pakendijäätmete kogumismudelit.

10.3 JÄÄTMETE LIIGITI KOGUMISE ARENDAMINE JÄÄTMELIIKIDE KAUPA

Segaolmejäätmed (20 03 01)

Segaolmejäätmete kogumine toimub Sillamäe linnas korraldatud jäätmeveo raames. Segaolmejäätmete kogumisega seotud nõuded sätestab Sillamäe linna jäätmehoolduseeskiri. Sillamäe linna eesmärgiks on saavutada käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil olukord, kus segaolmejäätmete tekkemaht väheneb ning

segaolmejäätmed sisaldavad vähem neid jäätmeliike, mis alluvad tekkekohal liigiti kogumise nõudele.

Biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed (20 01 08)

Liigiti kogutud köögi- ja sööklajajäätmete kogumine on hõlmatud korraldatud jäätmeveoga. Samaaegselt tuleb propageerida biojäätmete kohtkompostimist eramute juures ning suurendada elanikkonna teadlikkust biojäätmete liigiti kogumise kohustusest. Köögi- ja sööklajajäätmete liigiti kogumise suurendamiseks tuleks köögi- ja sööklajajäätmete äraandmist soodustada võrreldes segaolmejäätmetega (näiteks veohinna kaudu).

Biolagunevad aia- ja haljastujajäätmed (20 02 01)

Väikeses koguses aia- ja haljastujajäätmeid on lubatud eraldi koguda ja vedajale üle anda koos köögi- ja sööklajajäätmetega. Eesmärgiks on saavutada käesoleva jäätmekava rakendamise perioodil olukord, kus biolagunevate jäätmete liigiti kogumisega on hõlmatud kõik jäätmevaldajad ning soodustatud on tekkekohal kompostimise rakendamine vastavalt nõuetele. Kompostimise arendamiseks on oluline luua ja tagada linnas haljastujajäätmete äraandmine. Selleks tagamiseks on mõistlik rajada planeeritava jäätmejaama territooriumile ka aia- ja haljastujajäätmete kompostimisväljak.

Vanapaber ja kartong (20 01 01)

Vanapaberi ja kartongi kogumine on hõlmatud korraldatud jäätmeveoga. Kogumisel on oluline tagada nende jäätmete liigiti kogumine tekkekoha lähedal ning suunata taaskasutusse.

Selleks, et suurendada vanapaberi liigiti kogumise efektiivsust, tuleks muuhulgas:

- tõsta inimeste teadlikkust kampaaniate jmt abil;
- soodustada vanapaberi äraandmist võrreldes segaolmejäätmetega veohinna kaudu;
- ühildada paberi- ja kartongijäätmete kogumine vanapaberi kogumisega;
- tugevdada järelevalvet jäätmehoolduseeskirja täitmise üle, kus vanapaberi konteineri kasutamine on kohustuslik.

Pakendid (jaotise 15-koodiga jäätmed)

Pakendite liigiti kogumise edendamiseks tuleb üle vaadata pakendikonteinerite asukohad, et need asuksid elanikkonnale lähedal ja käidavates kohtades ning konteinerite kogused ja suurused, et ennetada konteinerite üle täitumist. Koostöös taaskasutusorganisatsiooniga võimaldada jäätmevaldajal soovi korral tekkekohal kogumist. Tekkekohas kogumine pakendikoti või konteineri teenusena eramajadele, kortermajadele ja asutustele on üks arengusuundadest pakendijäätmete liigiti kogumise efektiivsuse suurendamisel. Lisaks tuleb teostada pidevat teavitustööd pakendijäätmete liigiti kogumise vajaduse ja reeglite osas kaasates taaskasutusorganisatsioone.

Tekstiil (20 01 10, 20 01 11)

Tervete ja puhaste tekstiilide ja rõivaste liigiti kogumise arendamise üheks võimaluseks on leida koostööpartner, kes korduvkasutatavaid tekstiile ja rõivaid koguvad ning selle

koostöö raames paigaldada linnaruumi välialale riidekonteinerid ja/või siseruumi riidekapid. Kasutuskõlbmatute tekstiiljäätmete liigiti kogumise tagamiseks tuleb luua äraandmise võimalus linna jäätmepunktis ja planeeritavas jäätmejaamas. Lisaks on mõistlik need jäätmed liita korraldatud jäätmeveosse. Liigiti kogutud tekstiiljätmeid saab koguda tekkekohalt korraldatud jäätmeveo raames kogumisringide kaudu.

Suurjäätmed (20 03 07)

Tuleb jätkuvalt soosida suurjäätmete üleandmist jäätmepunktis, luua vastuvõtukoht planeeritavasse jäätmejaama ning kaaluda suurjäätmete kogumist ja üleandmist korraldatud jäätmeveoga. Eesmärgiks on tagada jäätmevaldajatele mugavad üleandmiskohad.

Ohtlikud jäätmed ja elektroonikaromud (*)

Tuleb tagada probleemtoodete ja ohtlike jäätmete kogumise jätkamist jäätmepunktis ja luua vastuvõtukoht planeeritavasse jäätmejaama ning liigiti kogumise vajalikkuse informatsiooni püsiv edastamine linnaelanikele.

Klaas (20 01 02), puit (20 01 38), plastid (20 01 39) ja metallid (20 01 40)

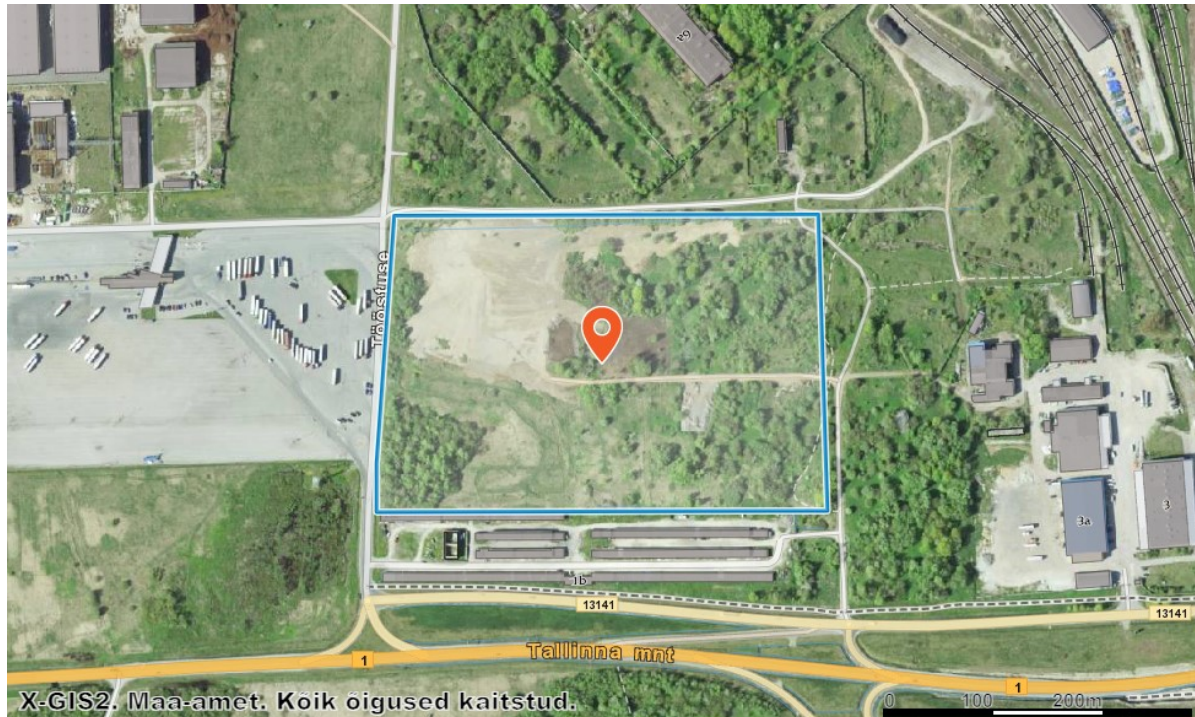
Nende jäätmete liigiti kogumiseks ja ära andmiseks tuleb vastavad võimalused luua jäätmepunktis või planeeritavasse jäätmejaama.

Ehitus- ja lammutusjäätmed (jaotise 17-koodiga jäätmed)

Väikeses mahus saab ehitusjätmeid üle anda Sillamäe linna jäätmepunktis. Suuremate koguste puhul tuleb pöörduda jäätmekäitlusettevõtete poole või viia ise Uikala prügilasse. Ehitusjäätmete puhul tuleb neid koguda liigiti nende tekkekohas ning võimalusel kasutada neid materjalipõhiselt või suunata energiakasutusse. Ehitus- ja lammutusjäätmete puhul tuleb jälgida, et neid jätmeid taaskasutatakse maksimaalsel tasemel ning eelistatakse nende ringlussevõttu. Ehitusjäätmete vastuvõtukoht on mõistlik luua ka planeeritavasse jäätmejaama.

10.4 SILLAMÄE LINNA JÄÄTMEJAAMA RAJAMINE

Sillamäe linna jäätmejaam on planeeritud rajada Tööstuse tn 12 (Joonis 16). Jäätmejaama rajamiseks on koostatud põhiprojekt OÜ Arhidektuuribüroo Orub poolt. Jäätmejaama ehitamiseks otsitakse riiklike toetusprogrammide kasutamise võimalusi (näiteks Keskkonnainvesteeringute Keskus).

Joonis 16. Planeeritava Sillamäe linna jäätmejaama asukoht (allikas: Maa-amet).

Jäätmejaama on planeeritud rajada olmehoone, sorteerimisala, kuhu rajatakse estakaad 14-le multilift-tüüpi konteinerile ja paigaldatakse autokaal. Jäätmejaama sorteerimisala liikluskorraldus on ringikujuline, et liikumine oleks sujuv ja ilma ristumisteta. Jäätmejaama paigaldatakse presskonteiner vanapaberi ja kartongi kokku pressimiseks ja mahu vähendamiseks. Presskonteiner koosneb statsionaarsest pressist ja teisaldatavast konteinerist.

Jäätmejaam rajatakse koos lume ning aia- ja haljastujäätmete kompostimisväljakuga, et vähendada prügilasse ladestatavate biojäätmete hulka ning seeläbi saavutada sihtarv ja tagada biojäätmete nõuetekohane käitlemine. Lisaks paigaldatakse välisvalgustus ja piirdeaed ning rajatakse kinnistustisene veetorustik, kinnistustisene elektripaigaldis ja tuletõrjeveetiik.

Jäätmejaama eesmärgiks on linna jäätmehoolduse korraldamine vastavuses linna jäätmekavale ja linna jäätmehoolduse korrastamine keskkonnaohutu, majanduslikult põhjendatud ja organisatsiooniliselt tagatud süsteemi alusel. Jäätmejaamas ei hakata jäätmeid ladestama ega ole kavandatud rajada ka sorteerimistehast.

Taaskasutatavad jäätmed suunatakse ümbertöötlemisse, ladestamisele kuuluvad jäätmed viiakse jäätmejaamast edasi prügilasse.

Jäätmejaama rajamisel on otstarbekas luua juurde korduskasutuse funktsionaalsus, mille abil saavad elanikud võimaluse ära anda kasutuskõlblikke asju (eelkõige rõivaid, raamatuid, kodumasinaid, mööblit).

Üheks võimaluseks on sorteerimisalal paari konteinerisse paigaldada riiulid, kuhu elanikud saavad tasuta korduskasutuseks tuua kasutuskõlblikke asju ning kust võib soovi korral asju endale kasutamiseks võtta. Jäätmejaama laiendamine ringmajanduse otstarbel aitab suunata rohkem materjale taaskasutusse.

Jäätmejaama territooriumile on planeeritud asfalteeritud varuplats, kuhu on samuti võimalik luua toodete ja materjalide taas- ja korduskasutusfunktsioon (näiteks hakkepuidu tootmine) või tulevikus kaaluda nimetatud platsile ringmajanduskeskuse rajamist (hoone, kus toimub asjade korduskasutuseks jagamine, võimalusel koos parandustöökojaga).

Keskkonnaministri määruse järgi „Olmejäätmete liigiti kogumise ja sortimise nõuded ja kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ peab jäätmejaama tehniline varustatus tagama vähemalt järgmiste olmejäätmeliikide vastuvõtmise elanikkonnalt:

- paber ja kartong (20 01 01);
- plastid (20 01 39);
- metallid (20 01 40);
- klaas (20 01 02);
- biolagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 01);
- biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed (20 01 08);
- bioloogiliselt mittelagunevad aia- ja haljastujäätmed (20 02 02, 20 02 03);
- pakendid (15 01), sealhulgas paber- ja kartongpakendid (15 01 01), plastpakendid (15 01 02), puitpakendid (15 01 03), metallpakendid (15 01 04), komposiitpakendid (15 01 05), klaaspakendid (15 01 07) ja tekstiilpakendid (15 01 09);
- puit (20 01 38);
- tekstiil (20 01 10, 20 01 11);
- suurjäätmed (20 03 07);
- probleemtoodete jäätmed (20 01 21*, 20 01 23*, 20 01 34, 20 01 35*, 20 01 36);
- ravimijäätmed (20 01 32, 20 01 31*, 20 01 95*, 20 01 96*, 20 01 97*, 20 01 98*);
- ohtlikke jäätmeid (20 01) ning olmes tekkinud ohtlikke aineid sisaldavad või nendega saastunud pakendid (15 01 10)*.

Jäätmejaamas prognoositav vastuvõetavate jäätmeliikide kogus kokku on ca 650 tonni/aastas.

Jäätmejaama rajamisel on positiivne mõju, sest see võimaldab kohalikul omavalitsusel täita jäätmeseadusest tulenevat kohustust korraldada jäätmete sortimist ja liigiti kogumist, vähendades seeläbi jäätmete tekke ja ladestamise negatiivset keskkonnamõju. Jäätmejaama haldamine toob endaga kaasa ka jäätmete käitlemise (vedu, vastuvõtmine, esmane töötlemine ja edastamine käitlejatele), biolagunevate jäätmete kompostimise ja jäätmejaama üldised majandamiskulud. Osa jäätmeid võetakse jäätmevaldajatelt vastu tasuta (näiteks ohtlikud jäätmed, pakendid, elektri- ja elektroonikajäätmed). Nende jäätmete äraveo ja käitluskulud kannab kas tootjavastutusorganisatsioon või taaskasutusorganisatsioon ja osaliselt tasutakse omavalitsuste eelarvest. Osadele elanikkonnalt vastu võetavatele jäätmetele

(suurjäätmed, ehitusjäätmed, tekstiil ja rõivaesemed) kehtestatakse vastuvõtuhinnad optimeerimaks jäätmejaama halduskulusid, võimaluste korral tagatakse ka nende jäätmete tasuta vastuvõtt elanikkonnalt juhul, kui sihtotstarbelised projektid saavad finantseerimistoetuse.

10.5 JÄÄTMEMAJADE RAJAMINE

Sillamäe suurimatel aiandusühistutel Sputnik, Lepa ja Sõpruse puudub kinnistupõhine olmejäätmete kogumissüsteem. Aiandusühistute näol on reeglina tegemist väikeste kinnistutega suvitusmajade piirkonnaga, mida aastaringselt ei kasutata. Samuti on aiandusühistute sisemised teed kitsad ja halvas seisukorras, mis muudab jäätmeveoki juurdepääsu igale kinnistule raskeks.

Aiandusühistute territooriumilt olmejäätmete kogumiseks on aiandusühistute poolt juurdepääsutee äärde korraldatud jäätmeveo raames paigaldatud konteinerid segaolmejäätmete, paber- ja kartongijäätmete ning biolagunevate jäätmete kogumiseks. Lisaks on planeeritud paigaldada konteinerid segapakendite kogumiseks. Aiandusühistute ühiseid mahutiteid kasutab suur hulk jäätmevaldajaid, aga samas puudub reaalne kontroll mahutite kasutajate ja konteinerite sihipärase kasutuse osas. Teine probleem on, et kogutakse ainult korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeid, kuid ühistud soovivad eraldi koguda ka teisi jäätmeliike.

Antud olukorra lahendamiseks on otstarbekas rajada aiandusühistute juurde ühiskasutatavad kogukondlikud jäätmemajad. Jäätmemajade all mõistetakse maju, katusealuseid ja aedikuid, mis mõeldud kogutud taaskasutatavate ja segaolmejäätmete eraldi konteinerite esteetiliselt paigutamiseks. Lukustatavad jäätmemajad takistavad võõraste juurdepääsu konteineritele, mille korral konteineritesse ladustatakse vaid antud kogukonna jäätmed ning eri liiki jäätmed pannakse selleks ette nähtud konteinerisse. Vajadusel tuleb jäätmemajad varustada videovalvega, et jälgida konteinerite sihipärast kasutamist.

Fotod 1. ja 2. Näited jäätmemajadest (allikas: MTÜ Eesti Jäätmehoolduskeskus)

Jäätmemaja tuleb paigaldada nii, et jäätmeveokil oleks tagatud takistamatu juurdepääs konteinerite vahetusse lähedusse. Töötsoon konteinerite ees tuleb hoida puhas lumest ja jääst, et oleks võimalik laadimistööde teostamine. Samuti tuleb tagada ratastega konteinerite paiknemine kõvakattega (asfalt, betoon vms), ümbritsevaga samal tasapinnal paikneval alusel, et oleks võimalik konteinereid veoki juurde toimetada.

Jäätmemajaga peab olema tagatud vähemalt korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete kogumine. Kuna jäätmete liigiti kogumisel ühe enam rakendatakse tekkekohalt kogumist, tuleb jäätmemaja rajamisel arvestada lisakonteineritega klaaspakendi, segapakendi või tekstiili kogumiseks, nii saab eraldi kogutud jäätmeliike mugavamalt ära anda, väheneb vajadus jäätmepunkti või jäätmejaama külastada ning paraneb jäätmete ringlusesse võtt.

Aiandusühistutes tekib väga palju biolagunevaid jäätmeid. Biolagunevate jäätmete segaolmejäätmete sekka sattuvate koguste vähendamiseks tuleb ka edaspidi propageerida nende kohapealset kompostimist. Aia- ja haljastujäätmete puhul tuleb soodustada aunkompostimist ja köögi- ja sööklajäätmete puhul kinnist kompostimist kompostrite või isevalmistatud kompostikasti näol.

Liigiti kogutud biolagunevad aia- ja haljastujäätmed on otstarbekas kompostida kohapeal või lähimal kompostimisväljakul. Vältimaks liigseid transpordikuluseid biojäätmete vedamisel tuleb kaaluda aiandusühistute juurde kompostiplatsi rajamist. Kompostiplatsi rajamisel tuleb arvestada ka hooldus- ja käitluskuludega, vajaliku tehnoloogia komposti tootmisel võib jätta kompostiplatsi operaatori otsustada. Kompostiplatsi rajamiseks tuleb leida riiklike toetusprogrammide kasutamise võimalusi.

10.6 KORRALDATUD JÄÄTMEVEO TEENUSE ARENDAMINE

Sillamäe linna haldusterritoorium on ka edaspidi üks korraldatud jäätmeveo piirkond.

Korraldatud jäätmeveoga on vajalik hõlmata kõik need jäätmeliigid, mille kogumine ja käitlemine toimub arusaadavatel tingimustel ning mille edasine käitlemine otseselt toetab Sillamäe linna eesmärke olmejäätmete ringlussevõtu sihteesmärkide osas.

Käesoleva jäätmekava koostamise hetkel on korraldatud jäätmeveoga hõlmatud segaolmejäätmed, paberi ja kartongijäätmed ning biojäätmed. Järgneva hanke korraldamise raames tuleb kaaluda pakendijäätmete, suurjäätmete ning tekstiilijäätmete hõlmamist korraldatud jäätmeveoga. Jäätmete liigiti kogumisel peab olema tagatud tegevuse otstarbekus, s.t iga tegevus peab olema majanduslikult otstarbekas, jäätmevaldajale arusaadav ja teostatav ning looma kontrollitavat väärtust jäätmete taaskasutamisel. Vastavat otstarbekust reguleeritakse jäätmehoolduseeskirja tingimustega.

Eesmärgiks on Sillamäe linna jäätmetekitajate 100%-line hõlmamine jäätmeveoga olmejäätmete osas, mis võimaldab:

- vältida tekkivate jäätmete väärkäitlemist,
- tagada teenuste kvaliteeti ja teenuste kulupõhist hinnastamist,
- tagada andmete haldamist vajalike analüüside ja juhtimisotsuste langetamiseks.

Korraldatud jäätmeveost vabastamine saab toimuda ainult põhjendatud tingimustel vastavalt jäätmeseadusele ja jäätmehoolduseeskirjale.

Lisaks jäätmeveohankele tuleb läbi viia jäätmete käitlusteenuse hange, millega leitakse kogutavatele jäätmetele sobiv käitluslahendus ning tagatakse seeläbi ringlussevõtu sihtarvu saavutamine. Sihtarvu saavutamiseks on võimalik käitlushangetes nõuda eri jäätmeliikide puhul eri tasemel ringlussevõttu. Erinevatele jäätmeliikidele võib hankida erinevad käitluslahendused. Omaavalitsus ei hangi pakendijäätmete käitlusteenust, kuna nende käitluse korraldavad taaskasutusorganisatsioonid.

10.7 JÄÄTMETEKITAJATE TEADLIKKUSE TÕSTMINE

Kohalikud elanikud ja omaavalitsuse territooriumil tegutsevad ettevõtted ja asutused on peamised sihtgrupid, kelle teadlikkust jäätmehoolduse süsteemist tuleb pidevalt kasvatada. Inimeste käitumis- ja tarbimisharjumused on need, mis jäätmeteket olulisemalt mõjutavad.

Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sorteerimine ja käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmehoolduse reegleid mõista ja rakendada, seeläbi jäätmekäitluses seatud eesmärke saavutada.

Sillamäe linn suurendab elanike teadlikkust läbi järgmiste tegevuste:

- **üldise jäätmealase teabe edastamine** – hõlmab konkreetse teabe edastamist, mis kirjeldab iga jäätmeliiki ja iga jäätmekäitluse toimingute reegleid. Oluline on teavitada elanikke jäätmekäitluse üldistest põhimõtetest, eri jäätmeliikide iseloomust ja jäätmetele kehtivatest käitlusnõuetest ning nende taaskasutamise positiivsest efektist keskkonnale;
- **elanikkonna teavitamine jäätmehoolduse korraldusest** – hõlmab pidevat ajakohastatud jäätmehooldusalase informatsiooni levitamist linna veebilehel, sotsiaalkanalites ja linnalehes võimalusel kord kvartalis. Lisaks kajastama jäätmenõustamise alased tegevusi sh jäätmealaste ja tootjavastutusalaste teavituskampaaniate vahendamist omaavalitsuse veebilehel ning eeskujuliku jäätmekäitumise tunnustamist. Siinkohal on koostöö nii avaliku sektori kui ka erasektori esindajatega vajalik, et ellu viia ühiseid teavituskampaaniaid ja projekte;
- **jäätmealaste juhendmaterjalide levitamine, arvestades seejuures erinevate sihtgruppide vajadustega ja neile suunatud eesmärkidega** – hõlmab pakendijäätmete kogumiskonteinerite asukohtade kohta info levitamist korteriühistutes ja eramajapidamistes, sh pakendite sortimisjuhise tutvustamist elanikele. Oluline on elanike teavitamine ohtlike jäätmete liigiti kogumise

võimalustest ja vajalikkusest. Tuleb koostada ja elanike seas levitada juhendmaterjale biojäätmete liigiti kogumise ja komposti kasutamise kohta ning paberi ja kartongi liigiti kogumise kohta;

- **koostöös jäätmekäitlejate ja tootjate ühendustega keskkonna- ja jäätmehooldusalaste infopäevade läbiviimine** – oluline on omavalitsuse hariduse- ja noorteametites regulaarne jäätmete vältimise ja liigiti kogumise infopäevade korraldamine vähemalt kord aastas. Lisaks jäätmete vältimise ja liigiti kogumise kohta informatsiooni levitamine omavalitsuses toimuvatel erinevatel sündmustel.

10.8 JÄRELEVALVE TÕHUSTAMINE

Järelevalvet jäätmekäitluse üle teostavad peamiselt järgmised institutsioonid:

- Keskkonnaamet
- Sillamäe Linn
- Päästeamet

Järelevalve efektiivne toimimine toetab otseselt jäätmekavaga seatud eesmärkide saavutamist. Selleks peab omavalitsus edendama koostööd teiste järelevalvet teostavate asutustega ning rakendama piisavalt ressursse süsteemse järelevalve läbiviimiseks. Korraldatud jäätmeveo raames on otstarbekas anda osaline järelevalve ülesanne informatsiooni kogumise osas jäätmeveo teostajale, kes omab igapäevast kontakti ja ülevaadet kõikide jäätmeveoga hõlmatud jäätmevaldajate tegevuste osas jäätmete liigiti kogumisel.

Ebaseaduslike prügi ladestuskohtade puhul on otstarbekas kasutusele võtta ajutised kaamerad, et tuvastada prügistajad, lisaks paigaldada prügi mahapanekut keelavaid silte.

Sillamäe linnas on kasutusel jäätmevaldajate register. Pidevalt ajakohastatud ja korrastatud jäätmevaldajate registri abil on võimalik teostada kontrolli korraldatud jäätmeveoga liitumise üle. Sellest tulenevalt peab jätkuma jäätmevaldajate registri pidamine (haldamine, täiendamine ja uuendamine) ja selle põhjal järelevalve tegemine, sealhulgas ja ettevõtete osas. Lisaks tuleb jätkata järelevalvet korraldatud jäätmeveost vabastuse saanud kinnistute üle ning vajadusel tuleb rikkujaid ka vastutusele võtta ning teha koostööd Keskkonnaametiga.

Oluline on jätkata pistelist järelevalvet ehitusjäätmete käitlemise nõuete osas. Ehitus- ja lammutusjäätmete nõuetekohase käitlemise kontrollimiseks tuleb jätkata jäätmeõiendi ning jäätmete nõuetekohast käitlemist tõendavate dokumentide nõudmist ehitise kasutusloa taotlemisel.

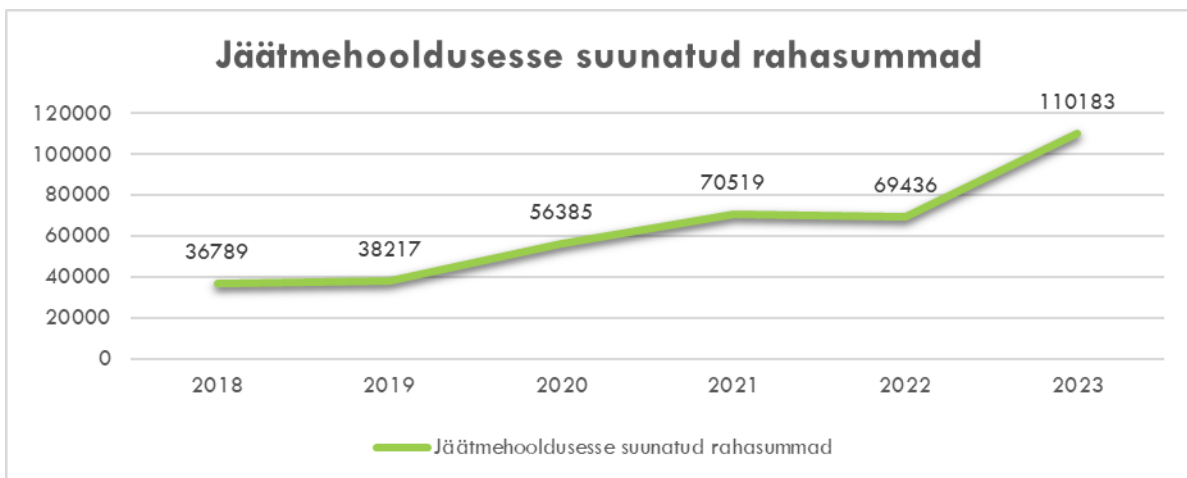
Järelevalve pidev ja efektiivne teostamine aitab ennetada mitmete probleemide väljakujunemist, tekkinud probleemide kiiret lahendamist ja seeläbi ka Sillamäe linna rahalisi vahendeid ja muid ressursse säästlikumalt kasutada.

10.9 JÄÄTMEHOOLDUSE ARENDAMISE RAHASTAMINE

Jäätmehoolduse arendamisel on kolm põhieesmärki:

- jäätmehoolduse süsteemi korrastamine;
- infrastruktuuri arendamine ja haldamine;
- järelevalve ja jäätmehoolduse suunamine.

Tänased peamised rahalised kulutused on seotud infrastruktuuri arendamisega ja jäätmekäitluse igapäevase haldamiskuludega. See hõlmab endas korraldatud jäätmeveo korraldamisest kuni avalike kohtade jäätmekäitlusteenuste pakkumiseni. Viimaste aastate kulutused jäätmekäitlusele on toodud joonisel 17., nendele kuludele lisanduvad linna asutuste kulud jäätmete käitlemisel.

Joonis 17. Kulutused jäätmekäitlusele Sillamäe linnas aastatel 2018-2023 (allikas: Sillamäe linn).

Sillamäe linna jäätmehoolduse arendamine toimub linna eelarvelistest vahenditest ja projektide sihtotstarbelistest tuludest. Pidevalt otsitakse jäätmehoolduse arendamiseks riiklike toetusprogrammide kasutamise võimalusi (näiteks Keskkonnainvesteeringute Keskus). Järgnevate aastate suuremad investeeringud on seotud linna jäätmejaama ja kompostimisväljaku koos sinna juurde kuuluva taristu rajamisega juhul, kui vastavast toetusmeetmest projekt rahastatakse.

Omavalitsuse võimalused jäätmehooldust arendada ja rahastada on täna kehtiva regulatsiooniga piiratud. Omavalitsusel lasub küll kohustus korraldada jäätmehooldust, kuid rahalisi vahendeid selleks oma eelarves napib ja riigi toetus läbi KIKi toetusmeetmete vajalike tegevuste elluviimiseks ei ole piisav. Seega omavalitsusel puudub sisuliselt jäätmehoolduse arendamiseks rahastusallikas. Jäätmehoolduse paremaks korraldamiseks on üheks võimaluseks luua omavalitsuskeskne jäätmemudel. See hõlmab jäätmevaldajate üle arvestuse pidamist, nendega arveldamist ja nõustamist läbi kohaliku omavalitsuse või vastava KOVide koostöö üksuse. Sellise jäätmemudeli rakendamine võimaldab omavalitsusel kehtestada jäätmevaldajatele jäätmetasu, mis katab omavalitsuse korraldatavate teenuste osutamise ehk jäätmehoolduse kulu.

Pädevuse ja kuluefektiivsuse suurendamiseks võivad kohalikud omavalitsused teha koostööd. Selleks võivad omavalitsused luua ühiseid koostööorganisatsioone, kellele delegeeritakse teatud KOV ülesanded. Delegeeritavad ülesanded võivad olla õigusaktide ettevalmistamine, hangete läbiviimine, jäätmealane nõustamine, jäätmehooldusega seotud korralduslikud ja administratiivsed ülesanded, aga ka jäätmetasu kogumine ja lepingupartneritega arveldamine. Koostööorganisatsiooni vorm võib olla kas MTÜ või äriühing, mille liikmed või omanikud on vaid koostööd tegevad omavalitsused. KOVid võivad koostööd teha ka ilma koostööorganisatsiooni loomata.

Keskkonnapoliitika põhimõte „saastaja maksab“ ja „tootja vastutus“ tähendab seda, et jäätmekäitluse kulud maksab kinni tarbija/jäätmetekitaja. Samuti on jäätmeseadusega sätestatud põhimõtted, et jäätmekäitluse kulud kannab jäätmetekitaja.

Omavalitsuse jäätmetasu on võimalik kujundada selliselt, et õigesti liigiti kogutud jäätmete üleandmine on mitu korda odavam segaolmejäätmete üleandmisest ning valesti liigiti kogutud ja liigiti kogumata jäetud jäätmete üleandmine on märgatavalt kallim.

Tasu läbipaistvuse saavutamiseks on oluline kindlalt fikseerida, mida jäätmetasu sisse arvestatakse ja milliseid kulutusi selle eest tehakse. Tasu kogumise ja kasutamise andmed tuleb regulaarselt avalikustada ja hoida need andmed kättesaadavana omavalitsuse veebilehel.

Omavalitsuse jäätmetasu hulka on võimalik arvestada jäätmehooldusega seotud kulud:

- kogumisvahenditega seotud kulu (sh konteinerid, biolagunevad kotid või paberkotid, süvamahutid, kompostird);
- jäätmete veo ja veo ettevalmistamisega seotud kulud (ka kehtiva korra kohaselt), sh jäätmete vedu jäätmejaamast, avalikest konteineritest ja kogumisringide käigus;
- kogutud jäätmete käitlemise kulu (sh järel sortimine, segaolmejäätmete ladestus või põletus, liigiti kogutud jäätmete ringlussevõtt);
- jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud (ka kehtiva korra kohaselt), sh jäätmejaamade, kompostimisväljakute, sorteerimisjaamade, kogumiskohtade rajamine, olemasolevate rajatiste hooldamine, arendamine ja opereerimine;
- korduskasutuslahendustega seotud kulud (sh ringlusmajad);
- administratiivne töö (jäätmevaldajate registri teenus, jäätmevaldajatega arveldamine, liikmemaks),
- teavitus (kampaaniad, üritused, juhendmaterjalide valmistamine ja levitamine),
- järelevalvega kaasnevad kulud (sh valvekaamerad, üleantavate jäätmete kontrollimine),
- muud seotud kulud (nt uuringud, prügikoristus, toetused).

Elektroonikajäätmete ja pakendijäätmete käitlemise puhul maksavad otseselt kulud kinni tootja- ja taaskasutusorganisatsioonid, kaudselt aga ka lõpptarbijad (jäätmekäitluskulud lisatakse toodete hindadele).

Kohalikul tasandil kehtestatud jäätmetasu võimaldab rohkem paindlikkust ja kohalike oludega arvestamist kui riiklikul tasandil kehtestatud jäätmemaks. Kohalik omavalitsus saab jäätmetasu suuruse üle otsustamisel võtta arvesse jäätmete ringlussevõtu eesmärkide saavutamiseks vajaminevaid tegevusi ja investeeringuid.

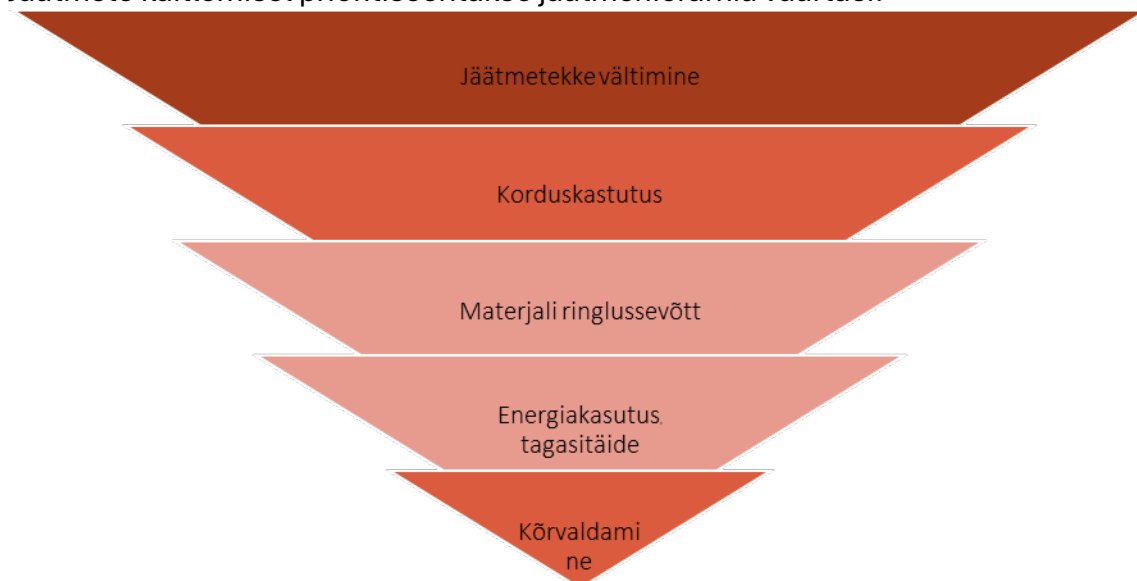
11. JÄÄTMEHOOLDUSE EESMÄRGID

Jäätmehoolduse arendamisel ja tegevuste elluviimisel tuleb lähtuda erinevatest eesmärkidest. Sillamäe linna jäätmehoolduse valdkonna üldiseks eesmärgiks on suurendada elanikkonna keskkonnateadlikkust, suurendada tekkekohal liigiti kogumist ning muuta seeläbi jäätmete nõuetekohane haldamine jäätmevaldajate igapäevaelu loomulikuks osaks. Tõhustada jäätmekorraldust, sealhulgas järelevalvet ning toetada ringmajanduse põhimõtete rakendamist.

Eeltoodust tulenevalt on Sillamäe linna jäätmehoolduse korraldamisel eesmärkideks:

- **jäätmetekke vältimise tegevuste edendamine**
- **jäätmeveoga jäätmevaldajate hõlmatuse tagamine**
- **jäätmete liigiti kogumise mahu ja kvaliteedi tõstmine**
- **jäätmete kordus- ja taaskasutamise suurendamine**
- **jäätmetest tuleneva keskkonnariski vähendamine**
- **toimiv järelevalve, andmete korrektsus ja koostöö kõikide seotud osapooltega**

Jäätmete käitlemisel prioritseeritakse jäätnehierarhia väärtusi:

Jäätmete taaskasutamisele seavad selged eesmärgid jäätmeseadusest, riigi jäätmekavast, jäätmete raamdirektiivist ning ringmajanduse paketist tulenevad sihtmäärad.

Eesti on võtnud eesmärgiks suunata 2025. aastaks ringlusesse 55% kodumajapidamistest pärinevatest paberi-, metalli-, plasti- ja klaasijäätmetest, biolagunevatest jäätmetest ning muudest liigiti kogutud kodumajapidamisest ja muudest allikatest pärinevatest jäätmetest. Sihteesmärgid on täpsemalt esitatud järgnevas tabelis.

Tabel 11. Jäätmete taaskasutamise riiklikud eesmärgid

	Baastase 2020	Eesmärk 2025	Eesmärk 2030
Olmejäätmete ringlussevõtumäär olmejäätmete kogumassist	50%	55%	60%
Pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal pakendijäätmete kogumassist	60%	65%	70%
Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist	13%		
Biolagunevate jäätmete osakaal ladestatavates olmejäätmete kogumassist	20%		
Ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal nende jäätmete kogumassist	70%		
Elektroonikaromude kogumise osakaal kolmel eelneval aastal turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete kogumassist	65%		
Kantavate patarei ja akujäätmete kogumise osakaal jäätmete kogumassist	45%		

Täiendavad sihteesmärgid

2025. aastast ühtlustatakse Euroopa Liidus olmejäätmete ringlussevõtu arvestamise põhimõtted. Ringlusse võetuks loetakse ainult need jäätmed, mis peale ümbertöötamist ei ole enam jäätmed, vaid uus materjal või ese. Lisaks peab selgelt eristama ringlusse võetud materjalidest olme- ja pakendijäätmetena kogutud jäätmed.

2027. aastast ei arvestata ringlussevõtu sihtarvude hulka neid biolagunevaid jäätmeid, mis on muu olmejäätme hulgast välja sorditud, vaid üksnes tekkekohas liigiti kogutud biolagunevad jäätmed.

2030. aastast alates piiratakse direktiiviga 2018/850 kõikide nende jäätmete prügilatesse ladestamist, mis sobivad ringlussevõtuks ja energiana kasutamiseks.

2035. aastaks on seatud eesmärk viia ladestatavate olmejäätmete osakaal 10%-ni.

11.1 SILLAMÄE LINNA ÜLESANDED SIHTEESMÄRKIDE SAAVUTAMISEL

Jäätmeseadusega on fikseeritud selgelt kohaliku omavalitsuse eesmärgid ja seega ülesanded jäätmete käitlemise tulemuslikkuse osas, mis kehtivad ka Sillamäe linnale:

- kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete liigiti kogumist, et võimaldada nende korduskasutuseks ettevalmistamist, ringlussevõttu või muud taaskasutamist võimalikult suures ulatuses.
- kohaliku omavalitsuse üksus korraldab korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise. Kohaliku omavalitsuse üksus võib korraldada ka muude jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist.
- korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikide taaskasutamise puhul on eesmärgiks täita olmejäätmete ringlussevõtu sihtarve alljärgnevalt:
 - ✓ segaolmejäätmed: suunata energeetilisse taaskasutusse või rakendada materjalina ringlusesse võtmise toiming vähemalt 80% mahust;
 - ✓ paber- ja kartongijäätmed: suunata materjalina ringlusesse vähemalt 80% mahust;
 - ✓ biolagunevad köögi- ja sööklajajäätmed: suunata materjalina ringlusesse vähemalt 70% mahust;
 - ✓ biolagunevad aia- ja haljastujajäätmed: suunata materjalina ringlusesse vähemalt 70% mahust;
 - ✓ klaaspakendid: suunata materjalina ringlusesse vähemalt 80% mahust.

Sillamäe linna ülesandeks on luua eeldusi ja rakendada tegevusi, mis suurendavad jäätmete liigiti kogumist ja taaskasutamist. Jäätmetekke vähendamise ja korduskasutuse suurendamise eesmärkide kõrval on tekkinud jäätmete maksimaalses mahus liigiti kogumine peamine instrument, millega saab suurendada olmejäätmete ringlussevõtu taset. Tegevuste esmane fookus peab olema biolagunevate jäätmete osas, millede sattumine teiste jäätmeliikide hulka kahjustab nende kvaliteeti ja seeläbi vähendab nende ringlussevõtmise võimalusi. Jäätmehoolduse arendamisel on eraldiseisvaks eesmärgiks valdkonnas koostöö edendamine teiste kohalike omavalitsustega, mis võimaldab rakendada nii planeerimise kui korraldamise tegevustes mastaabiefekti ja unifitseerida reegleid.

Sillamäe linna eesmärgiks tagada linna territooriumil toimuvate jäätmekäitluse alaste tegevuste läbipaistvus, põhjendatus, kontrollitavus, keskkonnaohutus ning vastavus linna arengueesmärkidega ja kooskõla riiklike sihteesmärkidega, rakendades selleks asjakohaseid meetmeid.

11.2 JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDAMISE PIKAAJALINE PLANEERIMINE

- Koostöö teiste omavalitsuste ja riigiasutustega keskkonna järelevalve tõhustamiseks.
- Elanikkonna pidev teavitamine jäätmehoolduse korraldusest ja korraldatud olmejäätmeveo vajaduse selgitamine ja kohustuse täitmise jälgimine.
- Jäätmealaste juhendmaterjalide väljaandmine, arvestades seejuures erinevate sihtgruppide vajadustega ja neile suunatud eesmärkidega.
- Elanikkonna keskkonnavalatuse teadlikkuse väljaselgitamine.
- Korraldatud jäätmeveo korraldamine.
- Jäätmehooldust reguleerivate õigusaktide ajakohastamine.

Tegevused:

- linna veebilehe täiendamine jäätmealase informatsiooniga;
- jäätmealaste artiklite avaldamine linnalehes ja linna kodulehel;
- jäätmealaste juhendmaterjalide väljaandmine ja levitamine;
- sortimisuuringu läbiviimine elanikkonna keskkonnavalase teadlikkuse väljaselgitamiseks;
- korraldatud jäätmeveo hangete läbiviimine;
- jäätmekava ja jäätmehoolduseeskirja ajakohastamine.

11.3 JÄÄTMETE LIIGITI KOGUMISE JA TAASKASUTAMISE SUURENDAMINE

- Ohtlike ja elektroonikajäätmete kogumise jätkamine.
- Pakendijäätmete kogumisvõrgustiku efektiivsuse ülevaatamine.
- Kodumajapidamistes tekkinud ohtlike jäätmete kogumisringide ja eterniidijäätmete kogumise korraldamine.
- Biolagunevate jäätmete liigiti kogumise propageerimine tekkekohal.
- Suurjäätmete ja tekstiilijäätmete liigiti kogumise lahenduste väljatöötamine.
- Jäätmejaama ja kompostimisväljaku rajamine.

Tegevused:

- ohtlike jäätmete ja elektroonikaromude vastuvõtmise jätkamine Sillamäe jäätmepunktis ning rajatavasse Sillamäe jäätmejaama kogumiskoha loomine;
- ohtlike jäätmete kogumisringide korraldamine;
- eterniidijäätmete kogumise korraldamine;
- avalike kogumispunktide võrgustiku optimaalse tiheduse väljaselgitamine ja taaskasutusorganisatsioonidega sõlmitud lepingute ülevaatamine;
- pakendijäätmete kogumise lahenduste väljatöötamine;
- linna haljasaladelt kogutavate aia- ja haljastujäätmete suunamine rajatavasse kompostiväljakule;
- eramajade elanike hulgas köögijäätmete kompostimise propageerimine;
- tekstiilijäätmete kogumiseks konteinerite paigaldamine linnaruumi ja/või kogumisringide korraldamine;
- liigiti kogutavate jäätmete vastuvõtmine linna jäätmepunktis;
- Sillamäe linna jäätmejaama rajamise ehitushanke korraldamine;
- Sillamäe linna jäätmejaama rajamine koos kompostimisväljakuga;
- jäätmemajade rajamine aiandusühistute ja/või kortermajade juurde;
- korduskasutusfunktsiooni loomine jäätmejaama;
- jäätmejaama tegevuste laiendamine ringmajanduse otstarbel luues mugavad lahendused kasutuselt kõrvale jäänud esemete taaskasutusse suunamiseks.

11.4 EHITUS- JA LAMMUTUSJÄÄTMETE TAASKASUTAMINE

- Korduvkasutatavate ja vähem ohtlikke aineid sisaldavate materjalide kasutamise propageerimine ehitustegevuses.

- Maastikupilti kahjustava ja kasutusest väljalangenud või lagunenu ehitise lammutamise ja sellest tekkinud jäätmete käitlemis, sealhulgas taaskasutuse ja ringlussevõtu soodustamise ja maa-ala koristamise propageerimine.
- Puidujäätmete taaskasutamise edendamine soojusenergia tootmiseks.
- Tavajäätmetest ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemisel jäätmete taaskasutamise eelistamine jäätmete kõrvaldamisele.

Tegevused:

- maastikupilti kahjustavate ehitiste lammutamisele kaasaaitamine (nõustamine, vajalike lubade menetlemine jmt);
- ehitus- ja lammutusjäätmete käitluse kontrollimine;
- puidujäätmete taaskasutamine materjalina või hakkepuidu tootmine rajatavas jäätmejaamas;
- ehitus- ja lammutusjäätmete vastuvõtmine rajatavas jäätmejaamas.

11.5 JÄRELEVALVESÜSTEEMI TÕHUSTAMINE

- Korraldatud jäätmeveoga mitteliitunud ning vastavat kohustust mitteomavate jäätmevaldajate järelevalve teostamine.
- Koostöö tegemine keskkonnaameti ja naaberomavalitsustega rikkumiste info vahetamiseks järelevalve efektiivsemaks muutmiseks.
- Jäätmevaldajate registri ajakohastamine.
- Ebaseaduslike prügi mahapaneku kohtade kaardistamine, likvideerimine ja vajadusel kaamerate paigaldamine.
- Suletud prügilade seire teostamine,

Tegevused:

- järelevalvealane koostöö keskkonnaameti ja naaberomavalitsustega;
- järjepidev järelevalve jäätmekäitlusele seatud nõuete täitmise üle;
- jäätmevaldajate registri arendamine ning registriandmete pidev ajakohastamine;
- ebaseaduslike prügi mahapaneku kohtade likvideerimine ja vajadusel kaamerate paigaldamine kohtadesse, kuhu tihti ladustatakse ebaseaduslikult prügi;
- suletud Sillamäe tavajäätmete prügilade sulgemisjärgse seire teostamine.

LISA 1 TEGEVUSKAVA

Nr	Tegevuse projekti nimi	Teostamise aeg	Maksumus	Rahastusallikas
1	ELANIKKONNA KESKKONNATEADLIKKUSE TÕSTMINE			
1.1	Jäätmehooldusalaste artiklite avaldamine linna veebilehel, ajalehes ja muudes meediakanalites	Pidev	*	Linnavalitsus
1.2	Linna veebilehe pidev täiendamine ja kaasajastamine jäätmealase teabe osas	Pidev	*	Linnavalitsus
1.3	Sortimisuuringu läbiviimine elanikkonna keskkonnavalitsuse teadlikkuse väljaselgitamiseks	2025	*	Linnavalitsus
1.4	Keskkonnahariduslike projektide läbiviimine kooliõpilastele	Vastavalt toetusmeetme saamisele	10 000.- eurot/aastas	Linnavalitsus, KIK
2	OHTLIKE JÄÄTMETE KOGUMINE			
2.1	Ohtlike jäätmete kogumisringide korraldamine vastavalt vajadusele	Vastavalt vajadusele	10 000.- eurot/kogumiskampaania	Linnavalitsus
2.2	Elektri- ja elektroonikajäätmete vastuvõtmise jätkamine Sillamäe linna jäätmepunktis	Pidev	*	Linnavalitsus
2.3	Eterniidi tasuta või soodsa vastuvõtu korraldamine ning selleks võimalike toetusmeetmete leidmine	Vastavalt toetusmeetme saamisele	15 000.- eurot/kogumiskampaania	Linnavalitsus, KIK
3	TAASKASUTATAVATE JÄÄTMETE KOGUMINE			
3.1	Propageerida biolagunevate jäätmete kohtkompostimist eramajades ja aiandusühistutes	Pidev	*	Linnavalitsus

3.2	Kompostiplatsi rajamine aiandusühistute juurde	Vastavalt toetusmeetme saamisele	60 000.-	Linnavalitsus, KIK
3.3	Avalike kogumispunktide võrgustiku optimaalse tiheduse väljaselgitamine ja taaskasutusorganisatsioonidega sõlmitud lepingute ülevaatamine	Kord aastas	*	Linnavalitsus, Taaskasutus-organisatsioonid
3.4	Tekstiiljäätmete kogumiseks konteinerite paigaldamine Sillamäe jäätme punkti	2024	*	Linnavalitsus
3.5	Tekstiiljäätmete kogumiseks konteinerite paigaldamine linnaruumi ja/või kogumisringide korraldamine	Vastavalt toetusmeetme saamisele	*	Linnavalitsus, MTÜ Uuskasutuskeskus, Humana OÜ, KIK
3.6	Liigiti kogutavate jäätmete vastuvõtmine linna jäätme punktis	Pidev	*	Linnavalitsus, Jäätmevaldaja
3.7	Liigiti kogutavate jäätmete vastuvõtu loomine rajatavas jäätmejaamas	Pärast jäätmejaama valmimist	*	Linnavalitsus, Jäätmevaldaja
3.8	Sillamäe linna jäätmejaama rajamine koos kompostimisväljakuga	Vastavalt toetusmeetme saamisele	1 000 000.-	Linnavalitsus, KIK
3.9	Korduskasutusfunktsiooni loomine jäätmejaama	Vastavalt toetusmeetme saamisele	*	Linnavalitsus, KIK
3.10	Jäätmemajade rajamine aiandusühistute ja kortermajade juurde	Pidev	*	Linnavalitsus, ühistud, KIK
3.11	Sillamäe linna jäätme punkti haldamine	Pidev		Korraldatud jäätmeveo raames
3.12	Ehitus- ja lammutusjäätmete vastuvõtmine rajatavas jäätmejaamas	Pärast jäätmejaama valmimist	*	Jäätmevaldaja

4	KORRALDATUD OLMEJÄÄTMEVEDU			
4.1	Korraldatud jäätmeveo mudeli arendamine	2025	*	Linnavalitsus
4.2	Korraldatud jäätmeveo hanke läbiviimine	2026	*	Linnavalitsus
5	JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDUS JA JÄRELEVALVE			
5.1	Jäätmevaldajate registri arendamine ning registriandmete pidev ajakohastamine	Pidev	*	Linnavalitsus
5.2	Jäätmevaldajate registri alusel järelevalve teostamine	Pidev	*	Linnavalitsus
5.3	Jäätmehoolduseeskirja ajakohasena hoidmine, vajadusel uue koostamine ja vastuvõtmine	2025	*	Linnavalitsus
5.4	Jäätmekava regulaarne ülevaatamine ja vajadusel täiendamine	Kord aastas	*	Linnavalitsus
5.5	Ebaseaduslike prügi mahapaneku kohtade likvideerimine ja vajadusel kaamerate paigaldamine kohtadesse	Pidev	1000.- eurot/aastas	Linnavalitsus
5.6	Suletud Sillamäe tavajäätmete prügila sulgemisjärgse seire teostamine	Pidev	4000.- eurot/aastas	Linnavalitsus

*tegevuse elluviimine ei vaja Sillamäe linnalt eraldi eelarvet

Lühendid:

KIK – SA Keskkonnainvesteeringute Keskus